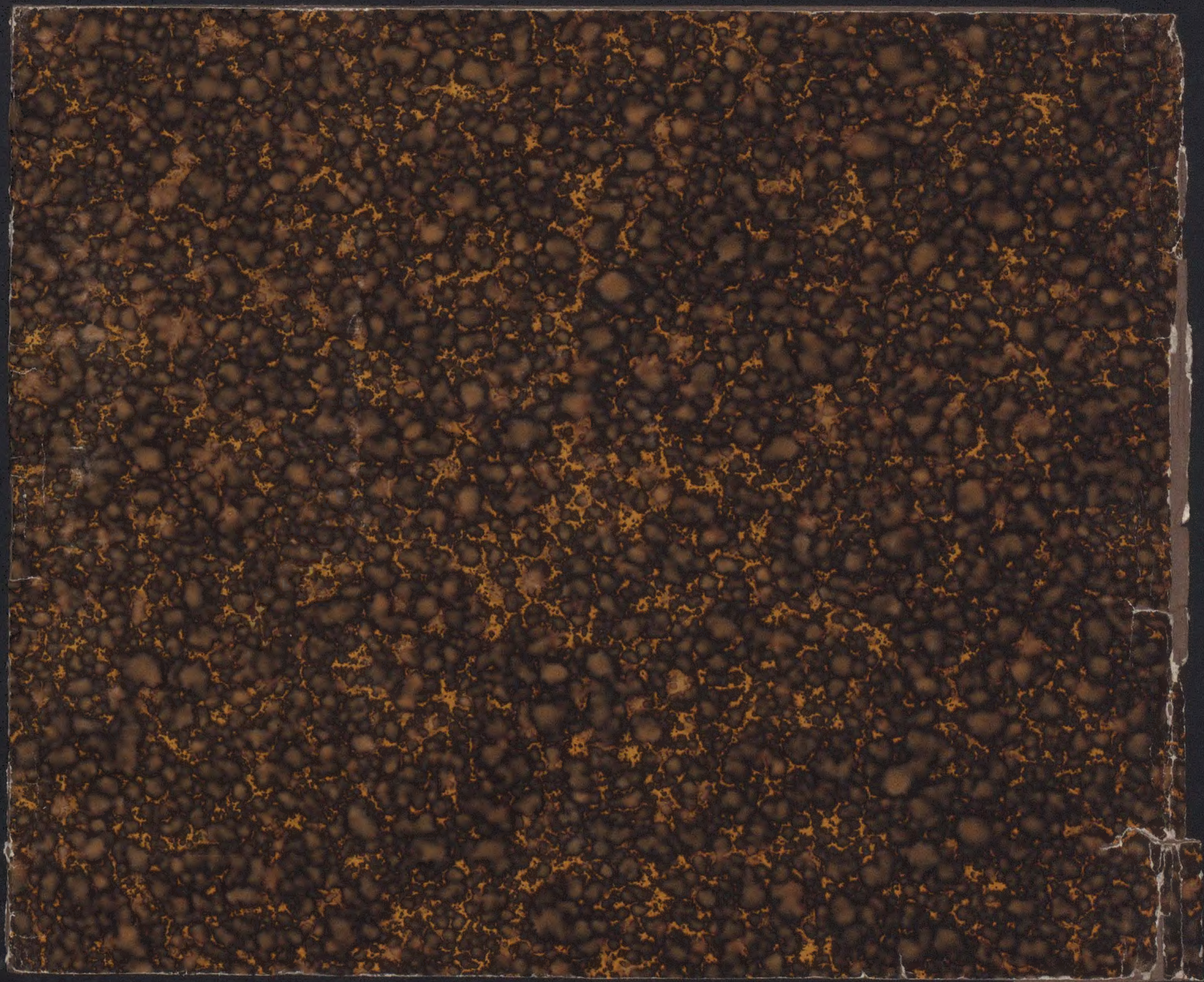
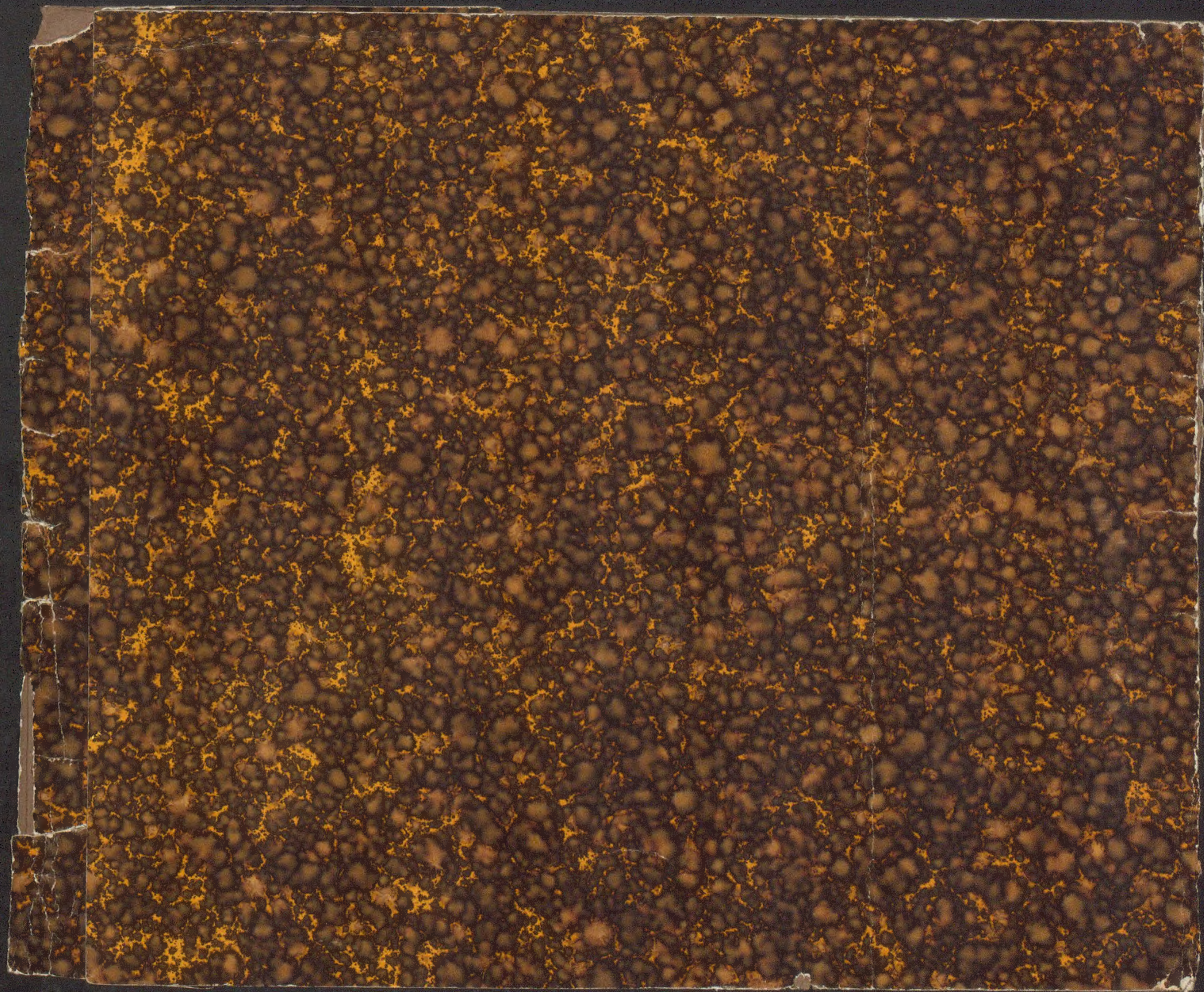

Joh. Christ. Friedr. Schiller: De discrimine febrium 1780.

Beiliegend: 1) Gutachten über Schillers Dissertation, 13. Nov. 1780 (1 Bl.)
2) Herzog Carl Eugen, Kabinetsorder an den Obrist v. Seeger. 15. Nov. 1780. (2 Bl.)

Schiller,

De discrimine febrium.

1780.

Beilage zum „Darmstädter Tagblatt".

Hessische Ludw[illegible]enbahn-Gesellschaft.

Fahrpla[illegible] Juni 1882.

Ortszeit.

Bingen-Mainz-Frankfurt.

§ Hält nach Bedarf.

	32	34	36	38	40	42	44	46	58	48	50	52	54	56
	1.2.3.	1.2.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.-2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Nm.	Abs.	Abs.	Abs.
Aus Köln	12 2	—	—	6 5	—	9 —	7 17	9 15	12 20	—	2 37	3 —	5 10	—
Aus Kreuznach	—	—	5 30	9 19	—	10 58	10 58	1 37	3 9	—	a. Coblenz	6 3	7 57	8 36
Aus Bingerbrück	4 19	—	6 23	9 42	—	12 12	12 24	2 7	3 39	—	4 40	7 26	8 21	9 10
Bingen an	4 24	—	6 28	9 46	—	12 16	12 29	2 11	3 44	—	4 45	7 31	8 26	9 15
Bingen ab	4 28	—	6 32	9 49	9 55	12 19	12 33	2 14	3 47	—	4 48	7 34	8 29	9 18
Gaulsheim "	—	—	6 39	—	—	—	12 40	2 21	—	—	4 55	7 41	—	—
Gau-Algesheim "	4 43	—	6 48	—	10 8	—	12 49	2 30	—	—	5 4	7 50	—	9 31
Ingelheim "	4 53	—	6 55	10 4	10 14	—	12 56	2 36	—	—	5 10	7 56	—	9 37
Heidesheim "	5 4	—	7 5	—	10 23	—	1 5	2 45	—	—	5 19	8 5	—	9 46
Budenheim "	5 14	—	7 14	—	10 32	—	1 14	2 54	—	—	5 28	8 14	—	9 55
Mombach "	5 24	—	7 23	—	10 40	—	1 22	3 2	—	—	5 36	8 22	—	10 3
Gartenfeld "	—	—	7 30	—	—	—	1 29	3 9	—	—	5 43	8 29	—	—
Mainz an	5 34	—	7 36	10 26	10 50	12 52	1 35	3 15	4 22	—	5 49	8 35	9 2	10 13
		←■		1.-3.*					1.2.3.	←■			1.2.3.	
Mainz ab	6 6	7 45	8 15	10 34	11 7	1 —	2 5	—	4 36	6 —	7 15	—	9 10	10 26
Bischofsheim "	6 18	Mit 3. Kl. für den Durchgangsverkehr.	8 29	—	11 19	—	2 20	—	—	—	7 27	—	—	10 38
Rüsselsheim "	6 25		8 36	—	11 26	—	2 27	—	4 52	—	7 34	—	9 26	10 45
Raunheim "	6 32		8 43	—	11 33	—	2 34	—	—	—	7 41	—	—	10 52
Kelsterbach "	6 45		8 56	—	11 45	—	2 46	—	—	—	7 53	—	—	11 4
Schwanheim "	6 52		9 3	—	11 52	—	2 53	—	—	—	8 —	—	—	—
Goldstein "	—		—	—	§11 58	—	3 —	—	—	—	8 7	—	—	—
Forsthaus an	7 —		9 11	—	12 1	—	3 4	—	—	—	8 11	—	—	11 16
Forsthaus ab	7 3		9 14	—	12 2	—	3 7	—	§5 15	—	8 14	—	—	11 17
Frankfurt an	7 13	8 31	9 24	11 20	12 12	1 45	3 17	—	5 25	6 45	8 24	—	9 59	11 27
Forsthaus ab	7 5	—	9 16	—	12 6	—	3 8	—	—	—	8 17	—	—	—
Sachsenhausen an	7 11	—	9 22	—	12 12	—	3 14	—	—	—	8 23	—	—	—

Nur an Sonn- und Feiertagen.

Frankfurt-Mainz-Bingen.

	49	31	33	35	37	39	41	43	45	47	51	53	55
	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.	Nts.
Sachsenhausen ab	—	—	6 50	—	10 —	—	—	—	2 35	—	6 55	—	—
Forsthaus an	—	—	6 56	—	10 6	—	—	—	2 41	—	7 5	—	—
Frankfurt ab	—	5 25	6 48	8 —	10 —	11 20	—	1 55	2 35	5 —	7 —	8 55	10 35
Forsthaus an	—	5 34	6 57	—	10 9	—	—	—	2 44	—	7 9	—	10 44
Forsthaus ab	—	5 35	7 —	—	10 12	—	—	—	2 47	—	7 12	—	10 45
Goldstein "	—	—	—	—	—	—	—	—	2 52	—	—	—	—
Schwanheim "	—	—	7 9	—	—	—	—	—	2 59	—	7 21	—	—
Kelsterbach "	—	—	7 15	—	10 24	—	—	—	3 5	—	7 27	—	10 57
Raunheim "	—	—	7 25	—	10 34	—	—	—	3 15	—	7 37	—	—
Rüsselsheim "	—	5 56	7 32	—	10 41	—	—	—	3 22	—	7 44	—	11 11
Bischofsheim "	—	6 3	7 39	—	10 48	—	—	—	3 29	—	7 51	—	—
Mainz an	—	6 14	7 50	8 41	10 59	12 1	—	2 38	3 43	5 41	8 2	9 38	11 26
								1.2.*					
Mainz ab	6 —	6 21	8 —	8 47	11 14	—	1 55	2 55	4 3	6 —	8 15	—	11 45
Gattenfeld "	—	6 27	8 7	—	11 21	—	2 2	—	4 9	—	8 21	—	—
Mombach "	—	6 32	8 12	—	11 27	—	2 7	—	4 14	—	8 26	—	11 54
Budenheim "	—	—	8 20	—	11 35	—	2 15	—	4 22	—	8 34	—	12 2
Heidesheim "	—	6 45	8 29	—	11 45	—	2 24	—	4 31	—	8 43	—	12 11
Ingelheim "	6 22	6 54	8 38	—	11 56	—	2 33	—	4 39	6 22	8 52	—	12 20
Gau-Algesheim "	—	7 —	8 44	—	12 4	—	2 39	—	4 45	—	8 58	—	12 26
Gaulsheim "	—	—	8 51	—	12 11	—	2 46	—	4 52	—	9 5	—	—
Bingen an	6 34	7 10	8 57	9 20	12 17	—	2 52	3 28	4 58	6 33	9 11	—	12 36
Bingen ab	6 36	7 12	—	9 22	12 22	—	—	3 31	5 1	6 35	9 14	—	12 40
In Bingerbrück	6 40	7 16	—	9 27	12 27	—	—	3 36	5 5	6 39	9 18	—	12 45
In Kreuznach	—	8 —	—	9 50	1 14	—	—	4 19	5 34	7 5	9 58	—	4 50
In Köln	9 50	11 34	—	1 5	5 14	—	—	7 10	9 33	10 —	1 40 Bonn.	—	5 25

[Frankfurt-Sachsen]hauf.-Mannheim.

[§ Hält] nach Bedarf.

	[illegible]2	154	158	160	166	168
	[illegible]2.3.	1.2.3.	1.3.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Nm.	Abs.
Frankfur[t] ab	—	5 25	7 25	—	2 35	—
Forsthaus [an]	—	5 34	—	—	2 44	—
Sachsenhau[sen] ab	—	5 30	—	12 —	2 35	7 55
Forsthaus an	—	5 36	—	12 6	2 41	8 1
Forsthaus ab	—	5 39	—	12 7	2 47	8 2
Goldstein "	—	5 44	—	§12 10	2 52	8 7
Walldorf "	—	5 56	—	12 21	3 4	8 19
Mörfelden "	—	6 2	7 50	12 27	3 10	8 27
Dornberg-Gr.Gerau an	—	6 12	7 58	12 37	3 20	8 37
Dornberg-Gr.Gerau ab	—	6 16	7 59	12 38	3 21	8 40
Dornheim "	—	6 23	—	12 45	3 28	8 47
Leeheim-Wolfskehlen "	—	6 29	—	12 51	3 34	8 53
Goddelau-Erfld. an	—	6 34	8 9	12 56	3 39	8 58
Goddelau-Erfld. ab	—	6 36	8 10	12 57	3 40	8 59
Stockstadt a. Rh. "	—	6 42	—	1 3	—	9 5
Biebesheim "	—	6 49	—	1 10	3 50	9 12
Gernsheim "	—	6 56	8 20	1 17	3 57	9 19
Groß-Rohrheim "	—	7 4	—	—	—	9 27
Biblis an	—	7 10	8 30	1 28	4 8	9 33
Rosengarten an	—	7 26	8 47	1 44	4 37	9 59
Worms Bahnhof an	—	7 41	9 2	1 59	4 52	10 23
Biblis ab	4 15	7 13	8 31	1 31	4 24	9 46
Bürstadt an	4 25	7 20	—	1 38	4 31	9 53
Bürstadt ab	4 26	7 21	—	1 39	4 33	9 54
Lampertheim an	4 36	7 29	—	1 47	4 41	10 2
In Mannheim N.-V.	—	8 6	—	2 24	5 18	10 39
Lampertheim ab	4 37	7 30	—	1 48	4 42	10 3
Waldhof "	4 52	7 42	—	2 —	4 54	10 15
Käferthal (Wohlgelegen) "	4 59	7 48	—	2 6	5 —	10 21
Mannheim Hptb. an	5 10	7 57	8 57	2 15	5 9	10 30

Mannheim-Frankfurt-Sachsenhauf.

	153	155	159	163	167	169
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.3.*
	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Nm.	Abs.	Abs.
Mannheim Hptb. ab	5 42	6 54	10 —	3 22	7 15	8 36
Käferthal (Wohlgelegen)	5 52	7 6	—	3 32	7 25	—
Waldhof "	5 58	7 13	—	3 38	7 31	—
Lampertheim an	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Aus Mannheim N.-V.	5 47	—	9 45	3 13	—	8 20
Lampertheim ab	6 10	7 29	10 20	3 50	7 43	8 55
Bürstadt an	6 18	7 39	—	3 58	7 51	—
Bürstadt ab	6 19	7 40	—	3 59	7 52	—
Biblis an	6 26	7 50	10 33	4 6	7 59	9 6
Worms Bahnhof ab	5 58	—	10 —	3 38	7 30	—
Rosengarten ab	6 13	—	10 17	3 53	7 45	—
Biblis ab	6 42	—	10 34	4 22	8 1	9 7
Groß-Rohrheim "	6 49	—	—	4 29	8 8	—
Gernsheim "	6 57	—	10 45	4 37	8 16	9 18
Biebesheim "	7 4	—	10 51	4 44	8 23	—
Stockstadt a. Rh. "	7 11	—	—	4 51	8 30	—
Goddelau-Erfld. an	7 16	—	10 58	4 56	8 35	—
Goddelau-Erfld. ab	7 18	—	10 59	4 57	8 36	—
Leeheim-Wolfskehlen "	7 24	—	11 4	5 3	8 42	—
Dornheim "	7 30	—	11 10	5 9	8 48	—
Dornberg-Gr.Gerau an	7 36	—	11 16	5 15	8 54	9 40
Dornberg-Gr.Gerau ab	7 37	—	11 17	5 16	8 55	9 41
Mörfelden "	7 51	—	11 31	5 30	9 9	—
Walldorf "	7 57	—	11 37	5 36	9 15	—
Goldstein "	8 9	—	11 49	5 48	9 27	—
Forsthaus an	8 13	—	11 53	5 52	9 31	—
Forsthaus ab	8 14	—	11 54	5 53	9 32	—
Sachsenhausen an	8 20	—	12 —	5 59	9 38	—
Forsthaus ab	—	—	12 2	—	—	—
Frankfurt Westb. an	8 31	—	12 12	—	—	10 20

Frankfurt-Eberbach.

	290	292	92/294	298	300	302
	1.2.3.	1.2.3.	1.-3.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Nm.	Nm
Frankfurt Ostbhf. ab	—	6 —	6 42	9 45	1 20	5 50
Mainkur "	—	6 10	—	9 55	1 30	6 —
Wilhelmsbad "	—	6 19 6 26	[illegible]	10 4	1 39	6 9
Hanau Westbahnhof an	—	6 31	[illegible]	[illegible]	—	6 16
Hanau Westbahnhof ab	—	6 34	7 26	10 16	1 51	6 24
Hanau Ostbahnhof an	—	6 38	7 30	10 20	1 55	6 28
Hanau Ostbahnhof ab	—	6 40	7 32	10 23	1 58	6 30
Klein-Auheim "	—	6 46	—	10 29	2 4	6 36
Hainstadt "	—	6 52	—	10 35	2 10	6 42
Seligenstadt "	—	7 —	7 47	10 43	2 18	6 50
Babenhausen an	—	7 12	7 59	10 55	2 30	7 2
Babenhausen ab	—	7 13	8 —	10 56	2 31	7 3
Langstadt "	—	7 21	—	11 4	2 39	7 11
Klein-Umstadt "	—	7 28	—	11 11	2 46	7 18
Groß-Umstadt "	6 45	7 36	8 17	11 19	2 54	7 25
Wiebelsb.-Heub. an	6 53	7 44	8 25	11 26	3 1	7 33
Aus Darmstadt	—	6 50	6 50	10 20	1 55	6 20
Wiebelsb.-Heub. ab	—	7 55	8 26	11 31	3 5	7 38
Höchst-Neustadt "	—	8 5	8 35	11 41	3 15	7 48
Mümling-Grumbach "	—	8 10	—	11 47	3 21	7 54
König "	—	8 18	—	11 56	3 30	8 3
Zell-Kirchbrombach "	—	8 24	—	12 1	3 35	8 8
Michelstadt "	—	8 32	8 54	12 9	3 43	8 16
Erbach "	—	8 41	9 3	12 18	3 52	8 25
Hetzbach-Beerfelden an	—	8 54	9 15	12 31	4 5	8 38
Hetzbach-Beerfelden ab	—	8 56	9 17	12 33	4 7	8 40
Schöllenbach "	—	9 6	—	12 43	4 17	8 50
Kailbach "	—	9 16	—	12 53	4 27	9 —
Gaimühle "	—	9 26	—	1 3	4 37	9 10
Eberbach an	—	9 36	9 48	1 13	4 47	9 20

Eberbach-Frankfurt.

	293	297		301	303	305/113
	1.2.3.	1.2.3.		1.2.3.	1.3.*	1.2.3.
	Mrg.	Vrm.		Nm.	Abs.	Abs.
Eberbach ab	5 5	10 15		2 35	6 15	7 8
Gaimühle "	5 18	10 28		2 48	—	7 21
Kailbach "	5 32	10 42		3 2	—	7 35
Schöllenbach "	5 46	10 56		3 16	--	7 49
Hetzbach-Beerfelden an	5 54	11 4		3 24	6 52	7 57
Hetzbach-Beerfelden ab	5 55	11 5		3 25	6 53	7 58
Erbach "	6 6	11 16		3 36	7 3	8 9
Michelstadt "	6 14	11 24		3 44	7 10	8 17
Zell-Kirchbrombach "	6 22	11 32		3 52	—	8 25
König "	6 28	11 38		3 58	—	8 31
Mümling-Grumbach "	6 36	11 46		4 6	—	8 39
Höchst-Neustadt "	6 43	11 53		4 13	—	8 46
Wiebelsb.-Heub. an	6 55	12 5		4 25	7 37	8 58
In Darmstadt	8 18	1 10		5 30	8 40	10 —
Wiebelsb.-Heub. ab	6 57	12 10		4 29	7 39	8 59
Groß-Umstadt "	7 5	12 18		4 37	—	9 7
Klein-Umstadt "	7 13	12 26		4 45	—	9 15
Langstadt "	7 20	12 33		4 52	—	9 22
Babenhausen an	7 27	12 40		4 59	7 56	9 29
Babenhausen ab	7 35	12 41		5 —	7 57	9 32
Seligenstadt "	7 50	12 54		5 13	8 9	9 45
Hainstadt "	7 59	1 2		5 21	—	9 53
Klein-Auheim "	8 6	1 8		5 27	—	9 59
Hanau Ostbahnhof an	8 11	1 13		5 32	8 20	10 4
Hanau Ostbahnhof ab	8 17	1 18	1 24	5 37	8 22	10 6
Hanau Westbhf. an	8 21	1 22	1 28	5 41	8 26	10 10
Hanau Westbhf. ab	8 24	1 24	2 15	5 45	8 28	10 21
Wilhelmsbad "	8 29	—	2 20	5 50	—	10 26
Hochstadt-Dörnigh. "	8 36	—	2 27	5 57	—	10 33
Mainkur "	8 45	—	2 36	6 6	8 42	10 42
Frankfurt Ostbhf. an	8 53	1 42	2 44	6 14	8 49	10 50

Nur 1. 2. Klasse. (1 18 – 1 42)

Mainz-Worms.

	4	8	10	14	16	18	20	28	22	24	26
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.-3.*
	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.	Abs.
Mainz ab	—	6 25	9 —	11 12	12 7	1 25	3 20	4 55	6 15	8 45	9 58
Laubenheim "	—	6 35	—	11 22	—	1 37	3 30	5 5	6 25	8 55	—
Bodenheim "	—	6 42	9 13	11 29	—	1 46	3 37	5 12	6 32	9 2	—
Nackenheim "	—	6 49	9 20	11 36	—	1 55	3 44	5 19	6 39	9 9	—
Nierstein "	—	6 57	9 28	11 44	—	2 6	3 52	5 27	6 47	9 17	—
Oppenheim "	—	7 3	9 34	11 50	12 28	2 16	3 58	5 33	6 53	9 23	10 19
Guntersblum "	—	7 14	9 44	12 1	—	2 30	4 9	5 44	7 4	9 34	—
Alsheim "	—	7 20	9 50	12 7	—	2 38	4 15	5 50	7 10	9 40	—
Mettenheim "	—	7 26	—	12 13	—	2 46	4 21	—	7 16	—	—
Osthofen "	—	7 35	10 —	12 20	12 48	2 56	4 28	6 —	7 25	9 50	10 39
Worms an	—	7 47	10 11	12 32	12 58	3 10	4 40	6 12	7 37	10 2	10 49
Worms ab	5 —	8 —	10 13	12 35	1 —	—	4 46	—	7 41	10 5	10 52
In Ludwigshafen	5 40	8 46	10 48	1 14	1 27	—	5 29	—	8 21	10 40	11 20

Worms-Mainz.

§ Hält nach Bedarf.

	25	1	3	5	9	13	17	15	19	21	23
	2. 3.	1.-3.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.	Nts.
Aus Ludwigshafen	—	4 20	5 27	8 17	10 53	1 47	4 28	4 46	6 40	—	10 35
Worms an	—	4 47	6 7	8 58	11 31	2 26	4 55	5 27	7 20	—	11 15
Worms ab	4 15	4 50	6 10	9 7	11 34	2 29	4 57	5 30	7 25	8 55	—
Osthofen "	4 32	5 1	6 24	9 20	11 47	2 42	5 8	5 44	7 38	9 8	—
Mettenheim "	4 41	—	6 32	§9 25	11 54	2 49	—	5 51	7 45	—	—
Alsheim "	4 51	—	6 39	9 30	12 —	2 55	—	5 57	7 51	9 18	—
Guntersblum "	5 26	—	6 46	9 36	12 6	3 1	—	6 4	7 57	9 24	—
Oppenheim "	5 42	5 21	6 58	9 47	12 17	3 12	5 28	6 16	8 8	9 35	—
Nierstein "	5 53	—	7 4	9 53	12 23	3 18	—	6 22	8 14	9 41	—
Nackenheim "	6 5	—	7 12	10 1	12 31	3 26	—	6 30	8 22	9 49	—
Bodenheim "	6 17	—	7 20	10 8	12 38	3 33	—	6 37	8 29	9 56	—
Laubenheim "	6 27	—	7 27	10 15	12 45	3 40	—	6 44	8 36	10 3	—
Mainz an	6 37	5 41	7 36	10 24	12 54	3 49	5 48	6 53	8 45	10 12	—

Mainz-Mannheim.

	156/154	72/160	170/168
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Vrm.	Abs.
Mainz ab	5 40	11 55	8 —
Bischofsheim "	5 52	12 7	8 12
Nauheim "	6 3	12 19	8 24
Groß-Gerau an	6 8	12 25	8 30
Groß-Gerau ab	6 9	12 29	8 31
Dornberg-Gr.Gerau an	6 13	12 33	8 35
Dornberg-Gr.Gerau ab	6 16	12 38	8 40
Dornheim "	6 23	12 45	8 47
Leeheim-Wolfskehlen "	6 29	12 51	8 53
Goddelau-Erfelden "	6 36	12 57	8 59
Stockstadt am Rhein "	6 42	1 3	9 5
Biebesheim "	6 49	1 10	9 12
Gernsheim "	6 56	1 17	9 19
Groß-Rohrheim "	7 4	—	9 27
Biblis "	7 13	1 31	9 46
Bürstadt "	7 21	1 39	9 54
Lampertheim an	7 29	1 47	10 2
In Mannheim N.-V.	8 6	2 24	10 39
Lampertheim ab	7 30	1 48	10 3
Waldhof "	7 42	2 —	10 15
Käferthal (Wohlgelegen) "	7 48	2 6	10 21
Mannheim Hptb. an	7 57	2 15	10 30

Mannheim-Mainz.

	153/67	163/165	167/171
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Nm.	Abs.
Mannheim Hptb. ab	5 42	3 22	7 15
Käferthal (Wohlgelegen) "	5 52	3 32	7 25
Waldhof "	5 58	3 38	7 31
Lampertheim an	6 9	3 49	7 42
Aus Mannheim N.-V.	5 47	3 13	—
Lampertheim ab	6 10	3 50	7 43
Bürstadt "	6 19	3 59	7 52
Biblis "	6 42	4 22	8 1
Groß-Rohrheim "	6 49	4 29	8 8
Gernsheim "	6 57	4 37	8 16
Biebesheim "	7 4	4 44	8 23
Stockstadt a. Rhein "	7 11	4 51	8 30
Goddelau-Erfelden "	7 18	4 57	8 36
Leeheim-Wolfskehlen "	7 24	5 3	8 42
Dornheim "	7 30	5 9	8 48
Dornberg-Gr.Gerau an	7 36	5 15	8 54
Dornberg-Gr.Gerau ab	7 41	5 20	9 3
Groß-Gerau an	7 45	5 25	9 8
Groß-Gerau ab	8 4	5 30	9 9
Nauheim "	8 10	5 40	9 18
Bischofsheim "	8 22	5 57	9 37
Mainz an	8 33	6 10	9 52

Darmstadt-Wiebelsbach-Heubach.

	272		274	276	278	280	282
	1.2 3.		1.2.3.	1.2.3.	1.2,3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.		Vrm	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.
Darmstadt ab	6 50	—	10 20	1 55	4 50	6 20	9 22
Rosenhöhe "	6 59	—	10 29	2 7	5 —	6 30	9 31
Nieder-Ramstadt "	7 10	—	10 40	2 19	5 12	6 42	9 42
Ober-Ramstadt "	7 19	—	10 51	2 29	5 21	6 53	9 51
Zeilhard "	7 28	—	11 —	2 38	5 30	7 2	10 —
Reinheim "	7 35	—	11 7	2 45	5 37	7 11	10 7
Lengfeld "	7 45	—	11 17	2 55	5 47	7 21	10 17
Wieblsb.-Heubach an	7 51	[illegible]	[illegible]	3 1	5 53	7 27	10 23
Aus Wiebelsbach	7 55	8 26	11 31	3 5	—	7 38	—
In Hetzbach-Beerfelden	8 54	9 15	12 31	4 5	—	8 38	—
" Eberbach	9 36	9 48	1 13	4 47	—	9 20	—

Wiebelsbach-Heubach-Darmstadt.

	271	273	277	279	281	283
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2,3.	1.2.3.
	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Abs.	Abs.
Aus Eberbach	—	5 5	10 15	2 35	6 15	7 8
" Hetzbach-Beerfelden	—	5 55	11 5	3 25	6 53	7 58
In Wiebelsbach	—	6 55	12 5	4 25	7 37	8 58
Wieblsb.-Heubach ab	5 30	7 12	12 10	4 30	7 42	9 2
Lengfeld "	5 38	7 21	12 17	4 37	7 49	9 9
Reinheim "	5 50	7 34	12 27	4 47	7 59	9 19
Zeilhard "	6 —	7 43	12 35	4 55	8 7	9 27
Ober-Ramstadt "	6 12	7 55	12 47	5 7	8 17	9 37
Nieder-Ramstadt "	6 20	8 1	12 53	5 13	8 23	9 43
Rosenhöhe "	6 33	8 11	1 3	5 23	8 33	9 53
Darmstadt an	6 40	8 18	1 10	5 30	8 40	10 —

Mainz-Aschaffenburg.

§ Hält nach Bedarf.

	156	64	68	70	72	74	76	78	82	170	86	84
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.-3.*	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.-3.*	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.	Abs.	Nts.
Mainz ab	5 40	6 —	7 55	10 40	11 55	1 6	1 45	4 30	7 40	8 —	9 16	10 20
Bischofsheim "	5 52	6 12	8 7	—	12 7	—	1 57	—	7 52	8 12	—	10 32
Nauheim "	6 3	—	8 19	—	12 19	—	2 9	—	8 4	8 24	—	10 44
Groß-Gerau an	6 8	6 26	8 25	—	12 25	—	2 15	4 52	8 10	8 30	9 38	10 50
In Mannheim Hptb.	7 57	—	—	—	2 15	—	—	—	—	10 30	—	—
Groß-Gerau ab	—	6 27	8 26	—	12 26	—	2 16	4 53	8 11	—	9 39	10 51
Klein-Gerau "	—	—	8 33	—	—	—	2 23	—	—	—	—	—
Weiterstadt "	—	—	8 41	—	12 38	—	2 31	—	8 23	—	—	11 3
Darmstadt an	—	6 45	8 52	11 18	12 49	1 44	2 42	5 11	8 34	—	9 57	11 14
Darmstadt ab	—	6 54	9 25	11 25	—	1 53	3 —	5 18	8 45	—	10 10	—
Kranichstein "	—	—	§9 31	—	—	—	3 8	—	8 53	—	—	—
Messel "	—	—	9 38	—	—	—	3 16	—	9 1	—	—	—
Dieburg "	—	7 16	9 50	—	—	2 15	3 28	5 40	9 13	—	10 32	—
Altheim "	—	—	9 58	—	—	—	3 36	—	9 21	—	—	—
Babenhausen an	—	7 28	10 6	11 56	—	—	3 44	5 52	9 29	..	10 44	—
Babenhausen ab	—	7 29	10 7	11 57	—	—	3 45	5 53	9 32	—	10 45	—
Stockstadt am Main "	—	—	10 19	—	—	—	3 57	—	9 44	—	—	—
Aschaffenburg an	—	7 45	10 28	12 14	—	2 42	4 6	6 10	9 53	—	11 2	—

Nur an Sonn- und Feiertagen.

Aschaffenburg-Mainz.

	61	63	67	69	71	73	75	77	165	81	171	83
	1.3.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.
Aschaffenburg ab	3 59	—	6 —	7 10	11 14	12 45	—	3 21	—	5 20	—	7 30
Stockstadt am Main "	—	—	6 10	7 20	11 24	—	—	—	—	5 30	—	7 40
Babenhausen an	4 14	—	6 20	7 30	11 34	—	—	3 36	—	5 40	—	7 50
Babenhausen ab	4 15	—	6 21	7 36	11 35	—	—	3 37	—	5 41	—	7 51
Altheim "	—	—	6 31	7 46	11 45	—	—	—	—	5 51	—	8 1
Dieburg "	4 29	—	6 39	7 54	11 53	—	—	3 51	—	5 59	—	8 9
Messel "	—	—	6 49	—	12 3	—	—	—	—	6 9	—	8 19
Kranichstein "	—	—	6 58	—	12 12	—	—	—	—	6 18	—	8 28
Darmstadt an	4 48	—	7 5	8 14	12 19	1 28	—	4 10	—	6 25	—	8 35
Darmstadt ab	5 8	—	7 45	9 20	12 28	1 50	4 18	5 12	—	6 45	—	10 15
Weiterstadt "	—	—	—	9 30	12 38	—	—	—	—	6 55	—	10 25
Klein-Gerau "	—	—	—	9 38	12 46	—	—	—	—	7 3	—	—
Groß-Gerau an	5 23	—	8 1	9 42	12 50	—	4 34	—	-	7 7	—	10 34
Aus Mannheim Hptb.	—	—	5 42	—	—	—	—	—	3 22	—	7 15	—
Groß-Gerau ab	5 24	5 30	8 4	9 43	12 51	—	4 35	—	5 30	7 8	9 9	10 35
Nauheim "	—	5 39	8 10	9 49	12 57	—	4 41	—	5 40	7 14	9 18	10 41
Bischofsheim "	—	5 55	8 22	10 1	1 9	2 17	4 53	—	5 57	7 26	9 37	10 53
Mainz an	5 46	6 6	8 33	10 12	1 20	2 28	5 4	5 47	6 10	7 37	9 52	11 4

Darmstadt-Mannheim.

	200/154	202/158	206/160	208/166	212/168
	1.2.3.	1.-3.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Nm.	Nm.	Abs.
Darmstadt ab	5 57	7 40	12 26	3 23	8 45
Griesheim "	6 11	7 54	12 40	3 37	8 59
Wolfskehlen "	6 17	8 —	12 46	3 43	9 5
Goddelau-Erfld. an	6 21	8 4	12 50	3 47	9 9
Goddelau-Erfld. ab	6 22	8 10	12 51	3 48	9 10
Stockstadt a. Rh. "	6 28	—	—	3 54	9 16
Biebesheim "	6 35	—	1 1	4 1	9 23
Gernsheim "	6 42	8 20	1 8	4 8	9 30
Groß-Rohrheim "	6 50	—	1 16	4 16	9 38
Biblis an	6 56	8 30	1 22	4 22	9 44
Biblis ab	7 13	8 31	1 31	4 24	9 46
Bürstadt an	7 20	—	1 38	4 31	9 53
Bürstadt ab	7 21	—	1 39	4 33	9 54
Lamperthe[im] an	[illegible]	—	1 47	4 41	10 2
In Mann[heim N.]-V.	8 6	—	2 24	5 18	10 39
Lamperth[eim] ab	7 30	—	1 48	4 42	10 3
Waldhof "	7 42	—	2 —	4 54	10 15
Käferthal ([Wohlgelegen])	7 48	—	2 6	5 —	10 21
Mannhei[m Hptb.] an	7 57	8 57	2 15	5 9	10 30

Mannheim-Darmstadt.

	153/201	159/205	163/209	167/213
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Vrm.	Nm.	Abs.
Mannheim Hptb. ab	5 42	10 —	3 22	7 15
Käferthal (Wohlgelegen)	5 52	—	3 32	7 25
Waldhof "	5 58	—	3 38	7 31
Lampertheim an	6 9	10 19	3 49	7 42
Aus Mannheim N. V.	5 47	9 45	3 13	—
Lampertheim ab	6 10	10 20	3 50	7 43
Bürstadt an	6 18	—	3 58	7 51
Bürstadt ab	6 19	—	3 59	7 52
Biblis an	6 26	10 33	4 6	7 59
Biblis ab	6 28	10 34	4 8	8 1
Groß-Rohrheim "	6 35	—	4 15	8 8
Gernsheim "	6 43	10 45	4 23	8 16
Biebesheim "	6 50	10 51	4 30	8 23
Stockstadt a. Rh. "	6 57	—	4 37	8 30
Goddelau-Erfld. an	7 2	10 58	4 42	8 35
Goddelau-Erfld. ab	7 3	11 —	4 43	8 45
Wolfskehlen "	7 8	—	4 48	8 50
Griesheim "	7 16	—	4 56	8 58
Darmstadt an	7 31	11 21	5 11	9 13

Frankfur[t-]Limburg.

§ Hält nach Bedarf.

	321	323	327	[3]29	331	333	335	339
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3	[1.]2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.-4.	1.2.3
	Mrg.	Mrg.	Vrm	[N]m.	Nm.	Nm.	Abs.	Nts.
Frankfurt Ostbhf. ab	—	7 7	10 30	1 5	2 22	4 35	6 5	10 17
Frankfurt Fahrth. "	—	7 20	10 43	[illegible]18	2 35	4 48	6 18	10 30
Griesheim am Main "	—	7 32	10 55	[illegible]30	2 47	5 1	6 30	10 42
Höchst am Main an	—	7 39	11 2	[illegible]37	2 54	5 8	6 37	10 49
Höchst am Main ab	—	7 42	11 4	-	2 57	—	6 40	10 50
Kriftel "	—	7 50	11 12	-	3 5	—	6 48	10 58
Hofheim im Taunus "	—	7 56	11 18		3 11	—	6 54	11 4
Lorsbach "	—	8 6	11 28		3 21	—	7 3	11 14
Eppstein "	—	8 16	11 38		3 31	—	7 13	11 24
Niedernhausen an	—	8 31	11 53		3 46	—	7 27	11 39
In Wiesbaden	—	9 44	12 34		4 36	—	8 44	—
Aus "	5 25	7 47	11 —		3 5	—	6 45	—
Niedernhausen ab	6 11	8 36	11 58		3 51	—	7 33	—
Idstein "	6 26	8 51	12 1[illegible]		4 6	—	7 47	—
Wörsdorf "	6 35	9 —	12 2[illegible]		4 15	—	§7 53	—
Camberg "	6 43	9 8	12 3[illegible]		4 23	—	8 —	—
Niederselters "	6 51	9 16	12 3[illegible]		4 31	—	8 7	—
Oberbrechen "	6 58	9 23	12 4[illegible]	-	4 38	—	8 14	—
Niederbrechen "	7 3	9 28	12 5[illegible]	-	4 43	—	8 19	—
Limburg an	7 15	9 40	1 [illegible]	-	4 55	—	8 30	—
In Wetzlar	9 15	11 10	[illegible]	—	8 13	—	†11 41	† Nur bis 15. Sept.
" Ems	10 2	10 38	3 [illegible]		7 14	—	9 32	

Limburg-Frankfurt.

† Nur bis 15. Sept.

	322	326	328	330	33[illegible]	334	338
	1.-4.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.
Aus Ems	a Diez	6 37	8 52	—	1 22	—	5 54
" Wetzlar	5 10	†5 39	8 42	—	12 22	—	4 59
Limburg ab	5 25	7 50	10 35	—	2 35	—	6 52
Niederbrechen "	5 39	8 4	10 49	—	2 49	—	7 5
Oberbrechen "	5 45	8 10	10 55	—	2 55	—	7 10
Niederselters "	5 52	8 17	11 2	—	3 2	—	7 17
Camberg "	6 3	8 28	11 13	—	3 13	—	7 27
Wörsdorf "	6 14	8 39	11 24	—	3 24	—	7 37
Idstein "	6 25	8 50	11 35	—	3 35	—	7 48
Niedernhausen an	6 37	9 2	11 47	—	3 47	—	8 —
In Wiesbaden	7 19	9 44	12 34	—	4 36	—	8 44
Aus "	5 25	7 47	11 —	—	3 5	—	6 45
Niedernhausen ab	6 42	9 7	11 53	—	3 52	—	8 6
Eppstein "	6 53	9 18	12 4	—	4 3	—	8 17
Lorsbach "	7 —	9 25	12 11	—	4 10	—	8 24
Hofheim im Taunus "	7 9	9 34	12 20	—	4 19	—	8 33
Kriftel "	7 14	9 39	12 25	—	4 24	—	8 38
Höchst am Main an	7 23	9 48	12 34	—	4 33	—	8 47
Höchst am Main ab	7 25	9 51	12 37	1 50	4 35	5 33	8 50
Griesheim am Main "	7 33	9 59	12 45	1 58	4 43	5 41	8 58
Frankfurt Fahrth. an	7 44	10 10	12 56	2 9	4 55	5 52	9 9
Frankfurt Ostbhf. "	7 57	10 23	1 9	2 22	5 8	6 5	9 22

Frankfurt-Aschaffenburg.

§ Hält nach Bedarf.

	292	92	94	298	100	102	300	104	106	108	302	110	114
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.-3.*	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Nts.
Frankfurt Ostb. ab	6 —	6 42	8 35	9 45	11 7	12 10	1 20	1 48	2 53	5 15	5 50	7 40	10 10
Mainkur "	6 10	—	8 45	9 55	—	12 20	1 30	—	3 3	—	[illegible]	7 51	10 20
Hochstadt-Dörnigheim "	6 19	—	8 54	10 4	—	12 29	1 39	—	3 12	—	6 9	8 —	—
Wilhelmsbad "	6 26	—	9 1	—	—	12 36	—	—	3 19	—	6 16	8 7	—
Hanau Westbahnh. an	6 31	7 2	9 6	10 13	11 27	12 41	1 48	2 8	3 24	5 35	6 21	8 12	10 33
(Stadt) ab	6 34	7 4	9 10	10 16	11 29	12 44	1 51	2 10	3 28	5 37	6 24	8 15	10 35
Hanau Ostbahnhof an	6 38	7 8	9 14	10 20	11 33	12 48	1 55	2 14	3 32	5 41	6 28	8 19	10 39
In Eberbach	9 36	9 48	—	1 13	—	—	4 47	—	—	—	9 20	—	—
Hanau Ostbahnhof ab	—	7 10	9 17	—	11 34	—	—	2 15	3 35	5 42	—	8 24	10 40
Groß-Auheim "	—	§7 13	9 22	—	—	—	—	—	3 40	—	—	8 29	—
Kahl "	—	7 21	9 32	—	—	—	—	—	3 50	—	—	8 39	—
Dettingen "	—	7 29	9 40	—	—	—	—	—	3 58	—	—	8 48	—
Klein-Ostheim "	—	7 38	9 49	—	—	—	—	—	4 7	—	—	8 57	—
Aschaffenburg an	—	7 47	9 58	—	12 3	—	—	2 44	4 16	6 9	—	9 6	11 6

Aschaffenburg-Frankfurt.

	103	91	93	293	95	97	99	297	105	301	109	303	113
	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.*	1.2.3.	1.2.3.	1.-3.*	1.2.3.
	Mgr.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.	Abs.
Aschaffenburg ab	4 —	4 21	—	—	8 6	11 5	12 53	—	3 28	—	7 21	—	9 35
Klein-Ostheim "	—	4 32	—	—	8 16	11 15	—	—	—	—	—	—	9 45
Dettingen "	—	4 42	—	—	8 25	11 24	—	—	—	—	7 36	—	9 54
Kahl "	—	4 51	—	—	8 33	11 32	—	—	—	—	7 44	—	10 2
Groß-Auheim "	—	5 —	—	—	8 41	11 40	—	—	—	—	—	—	10 10
Hanau Ostbahnhof an	—	5 4	—	—	8 45	11 44	1 17	—	3 52	—	7 53	—	10 14
Aus Eberbach	—	—	—	5 5	—	—	10 15	10 15	—	2 35	—	6 15	7 8
Hanau Ostbahnhof ab	—	5 5	7 —	8 17	8 46	11 48	1 18	1 24	3 53	5 37	7 54	8 22	10 15
" Westbahnh. an	4 26	5 9	7 4	8 21	8 50	11 52	1 22	1 28	3 57	5 41	7 58	8 26	10 19
(Stadt) ab	4 28	5 13	7 7	8 24	8 54	11 56	1 24	2 15	3 59	5 45	8 —	8 28	10 21
Wilhelmsbad "	—	—	7 12	8 29	8 59	—	—	2 20	—	5 50	—	—	10 26
Hochstadt-Dörnigheim "	—	5 25	7 19	8 36	9 6	12 5	—	2 27	—	5 57	8 8	—	10 33
Mainkur "	4 42	5 37	7 28	8 45	9 15	12 14	—	2 36	4 13	6 6	8 16	8 42	10 42
Frankfurt Ostb. an	4 49	5 45	7 36	8 53	9 23	12 22	1 42	2 44	4 20	6 14	8 24	8 49	10 50

[Darm]stadt-Worms.

	200	202	206	208	212
	[1].2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	[M]rg.	Mrg.	Nm.	Nm.	Abs.
Dar[mstadt] ab	[illegible]57	7 40	12 26	3 23	8 45
Gries[heim]	[illegible]	7 54	12 40	3 37	8 59
Wol[fskehlen]	[illegible]	8 —	12 46	3 43	9 5
Go[ddelau] an	[illegible]	8 4	12 50	3 47	9 9
[illegible] ab	[illegible]	8 10	12 51	3 48	9 10
S[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	3 54	9 16
[illegible]	[illegible]	[illegible]	1 1	4 1	9 23
[illegible]	[illegible]	[illegible]	1 8	4 8	9 30
[illegible]	[illegible]	[illegible]	1 16	4 16	9 38
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]22	4 22	9 44
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]30	4 23	9 45
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	4 31	9 53
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	4 37	9 59
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	4 40	10 11

Worms-Darmstadt.

	201	203	207	209	213
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Vrm.	Nm.	Nm.	Abs.
Worms Bahnhof ab	5 58	10 —	12 10	3 38	7 30
Worms Hafen "	6 6	10 9	12 18	3 46	7 38
Rosengarten an	6 10	10 13	12 22	3 50	7 42
Rosengarten ab	6 13	10 17	12 25	3 53	7 45
Hofheim "	6 20	10 24	12 32	4 —	7 52
Biblis an	6 27	10 31	12 39	4 7	7 59
Biblis ab	6 28	10 34	12 40	4 8	8 11
Groß-Rohrheim "	6 35	—	12 47	4 15	8 18
Gernsheim "	6 43	10 45	12 55	4 23	8 26
Biebesheim "	6 50	10 51	1 9	4 30	8 32
Stockstadt am Rhein "	6 57	--	1 16	4 37	8 39
Goddelau-Erfld. an	7 2	10 58	1 21	4 42	8 44
Goddelau-Erfld. ab	7 3	11 —	1 22	4 43	8 45
Wolfskehlen "	7 8	—	1 27	4 48	8 50

Wiesbade[n]-Nie[der]nhausen.

	35[illegible]	353	35[illegible]	359	363
	1.[illegible]	1.2.3.	1.2.[illegible]	1.2.3.	1.-4.
	[illegible]	Mrg.	Vrm	Nm.	Abs.
Aus Mainz Ts. B.	—	7 6	10 2[illegible]	2 25	5 50
" Castel	—	7 25	10 3[illegible]	2 43	6 3
In Wiesbaden	—	7 42	10 5[illegible]	2 57	6 20
Wiesbaden ab	5 25	7 47	11 [illegible]	3 5	6 45
Erbenheim "	5 36	7 58	11 1[illegible]	3 16	6 56
Igstadt "	5 46	8 8	11 21	3 26	7 6
Auringen-[Medenb]ach "	5 55	8 17	11 3[illegible]	3 35	7 15
Nieder[nhausen] an	6 7	8 29	11 42	3 47	7 27
In Lim[burg]	7 15	9 40	1 2	4 55	8 30
" [Wetzlar]	9 15	11 10	4 1	8 13	†11 41
" [Ems]	10 2	10 38	3 2	7 14	9 32

† Nur bis 15. Sept.

Niedernhausen-Wiesbaden.

† Nur bis 15. Sept.

	352	354	356	358	362
	1.-4.	1.2.3.	1.2 3.	1 2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Vrm.	Nm.	Nm.	Abs.
Aus Ems	a Diez	6 37	8 52	1 22	5 54
" Wetzlar	5 10	†5 39	8 42	12 22	4 59
" Limburg	5 25	7 50	10 35	2 35	6 52
Niedernhausen ab	6 45	9 10	12 —	4 2	8 10
Auringen-Medenbach "	6 56	9 21	12 11	4 13	8 21
Igstadt "	7 4	9 29	12 19	4 21	8 29
Erbenheim "	7 12	9 37	12 27	4 29	8 37
Wiesbaden an	7 19	9 44	12 34	4 36	8 44
Aus Wiesbaden	7 41	10 39	12 45	4 50	9 9
In Castel	8 —	10 58	1 4	5 6	9 28
" Mainz Ts.B.	8 10	11 10	1 14	5 18	9 38

Worms-Alzey-Bingen.

	123	125	127	129	131	133	135	137	139
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.	Abs.
Worms ab	6 40	8 10	10 15	11 35	12 40	2 30	5 —	6 25	8 25
Pfiffligheim "	6 47	8 17	—	11 42	12 47	—	5 7	6 32	8 32
Pfeddersheim "	6 54	8 25	10 26	11 50	12 54	2 42	5 14	6 40	8 39
Monsheim an	7 3	8 37	10 35	12 2	1 3	2 54	5 23	6 52	8 48
Aus Monsheim	—	8 43	—	12 5	—	—	5 27	—	8 59
" Wachenhm.-Mölsh.	—	8 50	—	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Bingen-Alzey-Worms.

	122	124	126	128	130	132	134	136	138	142
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.
	Mrg.	Mrg.	Mrg.	Vrm.	Vrm.	Nm.	Nm.	Nm.	Nm.	Abs.
Bingen ab	—	—	6 36	—	9 21	—	12 40	—	5 2	—
Kempten "	—	—	6 42	—	9 27	—	12 46	—	5 8	—
Büdesheim-Dromshm. "	—	—	6 51	—	9 36	—	12 55	—	5 17	—
Gensingen-Horrweiler "	—	—	6 59	—	9 44	—	1 3	—	5 25	—
Welgesheim-Zotzenhm. "	—	—	7 5	—	9 50	—	1 9	—	5 31	—
Sprendlingen "	—	—	7 12	—	9 57	—	1 16	—	5 38	—

Mainz-Alzey.

	234	236	240	238	242
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.

Alzey-Mainz.

	235	231	233	239	245
	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.	1.2.3.

Die beiden Schillerschen Briefe von 1782 liegen unter den Autographa.

In unterthänigster Befolgung des Herzoglichen Gnädigsten Befehls, haben wir den Tractat des Eleven Schillers: De Discrimine febrium inflammatoriarum et putridarum genau durchgangen, und darbey gefunden, dass der Autor in jene große Classen der entzündlichen und faulen Fieber eine löbliche Einsicht hat, von ihren Ursachen, Symptomen und Curarten manches gute sagt, die einfache entzündliche Fieber von den gal-licht-entzündlichen richtig unterscheidet, und bey dem Mangel eigener Er-fahrung, die Erfahrung des Hippocrates und seiner eigenen Lehrer schicklich zu benutzen weiß. Bey allem diesem, können wir nicht bergen, dass wir bey Durchlesung der Schillerischen Abhandlung verschie-denes zu erinnern gefunden. Bey den einfachen und gallichten Entzün-dungs-Fiebern ist jener bemerkenswürdige Umstand nicht gehörig berührt da oft der Entzündungs-Stoff lange in der Bluth-Masse herumschweift, und endlich doch noch in irgend einen innern Theil abgesezt wird, und deswegen auch noch späte Aderlässe erfordert. Die Stelle §. 2. Materia morbosa per se hostilis non est, könte zu manchen Irrungen in der Cur Anlaß geben. Die mißliche Vorhersagung von dem Ausgang der betrügerischen Faulfieber wird von dem Autor nicht mit der gehörigen Sorgfalt berichtiget, denn die Stelle §. 36. Si jam supra memoratorum signorum salubrium unum alterumve appareat, in vado rem esse praesagiemus, wird keinen vorsichtigen Arzt beruhigen. Der Verfasser hätte auch zeigen sollen, ein

oft eine verschlossene und mit faulen Ausdünstungen vergiftete Luft, oder der Genuss fäulender Speisen und Getränke, ~~indem der~~ Mangel an antiseptischen Nahrungs Mitteln, Faul-Fieber erregen, und es wäre ihm nicht schwer gewesen, solches durch Epidemien zu beweisen. Statt dessen kommt §. 19. nur die Stelle vor: Ne quidem aëris, victus et contagii anomaliam, quae faciunt, ad istas (febres putridas) procreandas; prorsus ignorare, ingenue fateor. Die richtigen Lehren von den Ausschlägen und den Versetzungen der Fieber-Materie, kommen nirgends so ausführlich vor, wie sie es verdienen; so ist auch die verschiedene Behandlung der hitzigen Ausschläge nach der Verschiedenheit des Fiebers, das sie begleitet, nicht berührt. In den Stellen von der gallichten Entzündung, wird nur die gallichte Brust-Entzündung vorgenommen, und der Autor sagt §. 36. Febris biliosa inflamatoria pectus potissimum habet; da doch auch nur allzuoft Entzündungen dieser Art in der Leber, dem Magen den Gedärmen, den innern Theilen des Halses p.p. entstehen, und epidemisch grassiren. Hier wäre auch der rechte Ort gewesen, von dem berüchtigten Fieber der Kindbetterinnen zu handeln, das so oft gallicht entzündlich, oder gallicht fauler Art ist, und erst von den neuern Beobachtern in ein rechtes Licht gesetzt würde. Die Classe der faulen brandichten Fieber ist am unvollständigsten abgehandelt, und von ihrer Curart nichts, als ihre grosse Schwürigkeit, und die Schädlichkeit des Aderlassens berührt. Hier hätte der Verfasser, da es ihm noch an eigener Erfahrung fehlt, manches aus den

Schriften des Huxham, Pringles, Sarconi, Mertens und anderer borgen können. In Betrachtung nun aller berührten Umstände, können wir zwar nicht recht diese Abhandlung loben, aber sie doch nicht vor so vollkommen ausgearbeitet erklären, dass sie ohne viele und grosse Veränderungen dem Druck könte übergeben werden, und dieses ist es, was wir hiermit in tiefster Unterthänigkeit bezeugen sollten.

Stuttgart. d. 13. Novembr. 1780.

Leib Medicus, Dr. Reuss.
Leib Medicus, D. Consbruch
Chirurgien major Klein

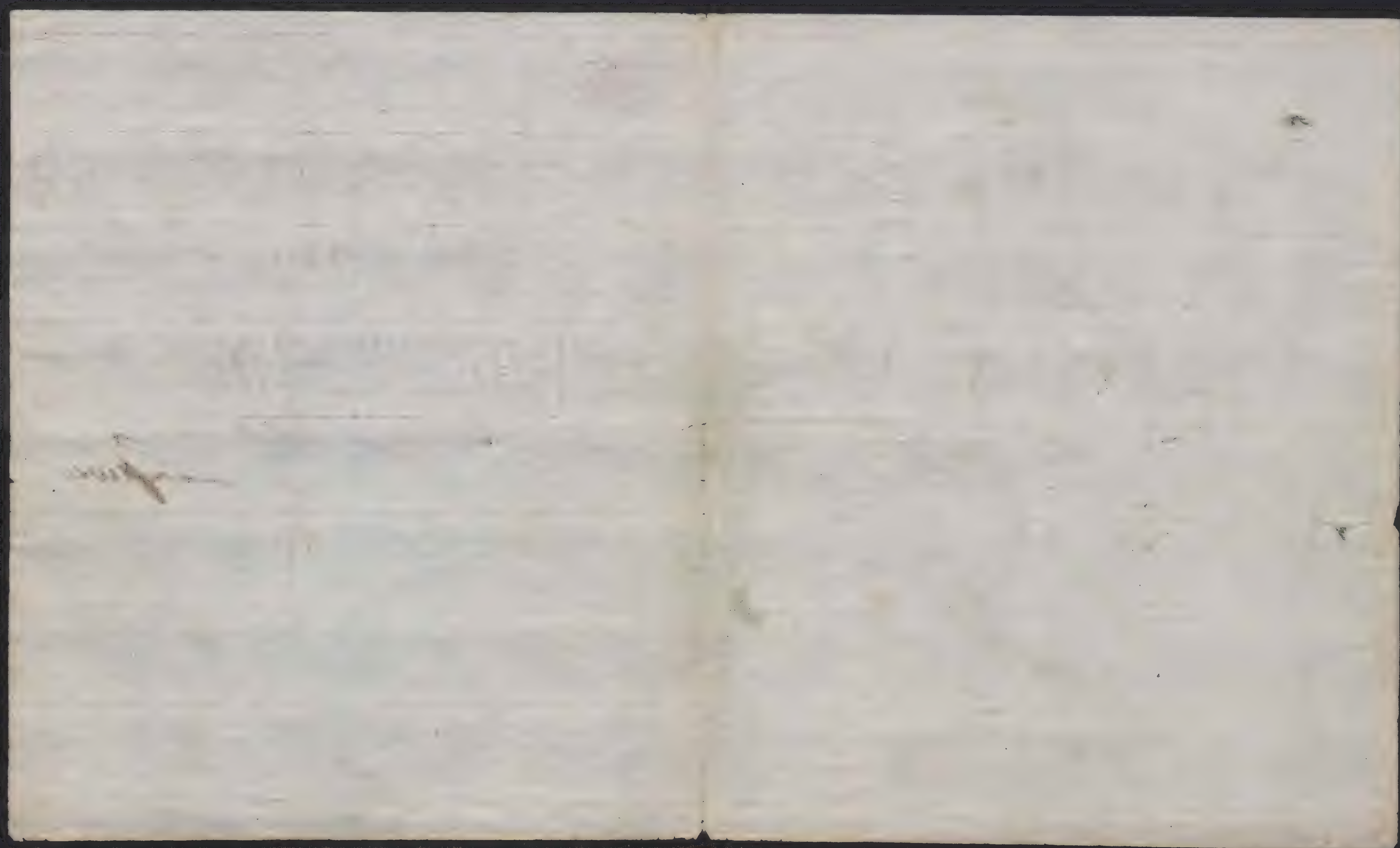

Hohenheim den 15. Nov: 1780.

Mein lieber Oberst, General Adjutant und Intendant von Seeger. Bey Remittirung dessen gestrigen unterthänigsten Raports, sende Ich dem H. Obersten die Zeugniße des Hauptmann Kunicks Söhne gnädigst zurück, und was die Abhandlung des Eleve Schillers betrifft, da der Gegenstand derselben nicht Mein Fach ist, so kömt es auf die Beurtheilung seiner Lehrer an, ob sie derselbe dem Druck überlaßen zu werden, oder nicht, im lezteren Fall hätten sie dahero zu sorgen, daß die Abänderungen nach ihren Monitis gemacht würden.
Ich bin, Mein lieber Oberst, General Adjutant und Intendant, Dessen Wohlaffectionirter

Carlherzog.

Obersten von Seeger.

2 ihre Briefe (3 Stück) beiliegend,

De
Discrimine
Febrium inflamatoriarum et putridarum.

Tractatio

Autore Joh. Christ. Frid. Schiller. M. C.

1780.

Experientissimis Scientiarum medicarum Professoribus in Academia militari
Praeceptoribus aestimatissimis.

Indulgeant artis medicae Antistites temeritati juvenili, quae thema arduum e praxeos medicae centro pertractandum aggressa est. Equidem non ignoro, vix ac ne vix quidem de Morborum Oeconomia rite statui posse, nisi viva eorundem cognitio ad lectos aegrorum antecesserit; nec scientiam hominum saluti innixam inani Theoria exhauriri posse, facile credo. Ex quo vero veterum annalibus evolvendis operam navavi, nil magis e re esse ratus sum, quam eo tendam, ut bina Morbi genera, Inflammatorium puto et Putridum, familiaria mihi redderentur, utpote quorum latissimum est in Praxi medica dominium. Succurrebat amplissima Praxis Praeceptoris Peritissimi, Domini Archiatri D. Consbruch, quae, dum magnam mihi Vim Casuum Clinicorum suppeditaverat, experientiae propriae

defectum quodammodo compensabat. Accedit, quod ex summa Serenissimi Ducis benevolentia hoc anno concessum mihi fuerit, in Nosocomio academico versari, morbosque utut per singularem Dei providentiam huic Instituto invigilantem, rarissimos atque mitissimos, a primo inde insultu, ad extremam usque defervescentiam studiose persequi, et methodo medendi qua exquisitissima pollet doctissimus archiater Dominus D.r Reuss, testem adesse mihi licuerit.

Vestris itaque humeris, Viri medici perfectissimi innixus, generalem quandam utriusque morbi Ichnographiam sistere ausus fui, quam plenam lacunis Examini Vestro timidulus jam offerre annitor. Tironi vero medico decori non esse a Magistris corrigi; nec nisi perfectiorem me Juvenem a Virorum consilio discessurum, persuasissimum habeo.

Dat. Stutgardtiae
1.mo Novembr. 1780.

autor

§ 1.

Medicis, qui in luculenta praxi versantur, duo potissimum Febrium acutarum genera solent occurrere, quorum unum ab altero prorsus abhorret. Simplicius primum, at rigidius atrociusque aperto Marte in firmos decumbit, sed sub insidiis alterum et sub specie benignitatis malignum in labefactatos sese insinuat. Subito irruens illud, hoc subdole lentoque gradu obrepit. Nimio primum robore periculosum, fracto secundum. Id condensatos refert humores, dissolutos. Prius in circulo sanguinis concipitur, posterius ex imo Ventre propullulat. Qua quidem idea perducti Medici pro diversitate caussarum et indolis huic Putridae biliosae, illi Febris Inflammatoriae simpliciter sic dictae nomen addere consueverunt. Cum vero contrariam unaquaeque agnoscat medendi rationem, fieri non potuit, quin earundem confusio majorem longe hominum vim pessumdederit, quam ipse pyrius pulvis, quare in praxi medica summi momenti est, oeconomiam utriusque specificam ac caracteres distinctivos ad normam Naturae tradidisse, ut eo facilior ad ipsam denique Therapiam Via sternatur.

§ 2

Priusquam in interiora tractationis demergamur, communia quaedam quae fundamento reliquorum inserviant, praemittenda censeo. Et quidem jam Sydenhamus, "(a) nil aliud esse Morbum

(a) Sydenham. Oper. omn. Tom. 1. Sect. 1. Cap. 1. de morbis acutis in genere.

„asserit, „quam naturæ conamen materiæ morbificæ exterminationem in ægri „salutem molientis. Veruntamen (pergit Vir magnus) cum sibi relicta est, vel „nimio opere satagendo vel etiam sibi deficiendo (citando mortem) „hominem letho dat.“ Præclare sane istud pronunciatum esse, ac summum ingenium practicum spirat neque tamen absque limitibus assumendum velim. Omissis omnibus quæ Stahliana sunt somnia de nisu effectivo animæ intelligentis ad morbos subigendos, accuratius stabiliendum esse reor, quid sub Naturæ conamine medicativo intelligendum sit. Non certe quod fortassis ex asserto Sydenhami deduci posset. Motus isti Naturæ expulsionem materiæ intendunt, qui nil aliud sunt quam Commotiones Virium animalium stimulum quendam præternaturalem sequentes. Fert enim prima lex in Corpore animato ut Spiritus animales, simulac peregrinum quid eosdem contingit densi nimis ad locum stimulatum ruant ac fibras irritabiles ipsis subordinatas ad vehementiores urgeant contractiones. Hæc vero lex tantum abest, ut in salutem hominis cedat, ut potius sola sit eademque, quæ Morbos procreat, procreatos graves reddit ac internecinos. Non enim stases istæ exiguæ in pulmonis vasis machinam nostram destruerent, quam centies millies destruxit naturæ molimen ad istas perfringendas. Non myasma in Sanguinem resorptum vitæ periculum induceret, at quoties induxit Naturæ importunus impetus ad istud eliminandum? Non bilis in Intestinis fermentans putredinem tam cito subiret, quam vero spastici Motus nervorum summopere accelerant. Negari quidem nequit hostilem materiam per id ipsum Naturæ conamen felici Crisi quodammodo expurgari, quod in Febribus Intermittentibus, quam plurimis, nec non in quibusdam ardentibus contingit, at quæso perpendant, an despumatione opus fuerit, si ebullitio non antecesserit?

Crisis enim non ideo expectata est, quod materia morbosa e terminis vasorum proscribitur, sed quia proscripta materia motus inordinati sedantur. Materia morbosa per se hostilis non est, hostilis redditur per Virium animalium turbas quas movet. In activo itaque Naturæ adversus morbosam materiam conatu et Morbus et Morbi gravitas collocata sunt. Melius ergo Morbum definimus per inordinatas Virium commotiones occasione stimuli præternaturalis; qui, si Circulo sanguinis inhæreat Febrem, si aliis regionibus aut Convulsiones, aut Vomitus, aut Diarrhoeas aut alia producit. Omne quidem, quod Spiritus animales præter naturam lacessit stimuli munere defungi potest, hinc quæ e foris intrant, quæ intus a suis finibus aberrant, aut generatim a naturali Rhythmo declinant.

Coqui Materia dicitur, dum per citatiores motus vasorum aut circumacta, aut contrita, disjecta, decomposita ea redditur, ut per naturales vias despumari, aut exhauriri par sit per factitias, quod quidem Crisin appellant. Quæ ergo symptomata, durante Morbo, in conspectum veniunt non ad eliminandam Materiam tanquam finem sibi præfixum moliuntur, sed Materia, occasione horum symptomatum, eliminari interdum potest, quod probe distinguendum est. Caveamus itaque ne luxuriose nimis de significationibus Verborum Coctionis, Criseosque statuamus ac dogmata nostra a natura Morborum aberrent. Ego quidem per varios Errorum labyrinthos ad persuasionem tandem perductus sum, talem ordinem non esse in rerum natura, qualem in nostris compendiis concinnamus!

There are more things in Heaven and Earth
Than are dreamt of in our philosophy.

§. 3.

A Febre inflammatoria exordium mihi sumo. Eo quidem nomine inponitur Febris ardens continua, incipiens cum Rigore corporis profunda conquassante, quem dein excipit vehementior aestus, et pulsus velox et cum plenitudine durus, et dolor partis alicujus pulsatorius cum quibusdam functionibus laesis, quae omnia adaucto furore, intra spatium quatuor dierum ad statum moventur.

Progressae fuit Lassitudo spontanea phlegmonoso-gravativa cum ponderis quodam sensu in membris movendis, fugitivis per corpus ardoribus, capitis dolore, pectoris oppressione, insomniis turbulentis, voracitate interdum nimia, a quibus omnibus proxime distat Febris ipsius dira Invasio. —

§. 4.

De Caussis primo spectandum, quae sunt aut antecedentes quae disponunt, aut occasionales accessoriae quae cum prioribus junctim sumtae gravem morbum progignunt. Caussa antecedens omni Febrium phlogisticarum cohorti communis Plethora habetur. Plethora quidem ex vulgari medicorum sententia justo major est sanguinis in systemate vasorum accumulatio, quam ad sustinendum actionum vigorem requiritur. Certatum est, an plus sanguinis parari pos-

sit, quam sanitas hominis reposcit, dum humoris nobilissimi nullo tempore nimium haberi possit, dum abundante Virium fonte et Vires abundare necessum sit, dum abundantes Vires exaltatum potius quam fractum trahant vigorem et quae reliqua sunt, caussis quae ad plethoram disponunt, morbisque ad quos ipsa disponit propius perspectis, dispiritura.

§. 5.

Plethora adultis potissimum innasci observatur, qui Ventri admodum indulgent, expedite digerunt, masculi ceteroquin et rigidi Corporis validum vehementer exercent. Obesitas contra in eos potius decumbit adultos qui Vitam lautis conviviis transigunt, nec minus facile concoquunt, largo praeterea otio corpus laxum reponunt.

Eo quidem tempore quo ulteriori incremento Solidorum Rigor obluctatur, humores, qui alioquin in partium nutritionem consumti fuerunt, nec jam inveniunt quo secedant, nec ideo parcius ac antea parantur in magnum Sanguinis circulum regurgitant. Qui si Musculorum vegeta actione, animique vivaciori exercitio animatius exagitantur, ostia quae olea sanguinis recipiendo ad vaso-

rum parietes admota sunt, rapidi nimis praeterfluunt, nec tempus secedendi in cellulas datur. Scimus enim ex physiologicis secretionem adipis nonnisi sub placidiori sanguinis rivo procedere posse. Accedit quod strictior vasorum compages massam humorum valde pere compingat, calorque denique major, motusque vehementior dissipato aqueo eandem condenset, quo fit ut eo difficilius adeps a reliquo sanguine secernatur. Hinc remanebit in vasis, et accumulabitur; hinc plethorae natales.

Si autem otiosis anima et corpore tardius atque tranquillius per laxiora vasa repant humores, nec calor inspisset, nec velocior circuitus partes aqueas fuget, adeps facillime in cessabiles cellulas exsudabit, quo facto Obesitas orietur. Exinde patet, ab Obesitate Plethoram non differre nisi ratione in quilinae Receptivitatis, iisdemque praeterea caussis respondere utramque; nemo vero mortalium Obesitatem pro exaltata sanitate agnovit. Neque tamen Plethora morbis accensenda, ad quos saltem disponit.

Hinc in plethoricis turgida vasa, atque stricta, compactior sanguis deosque abundans principio, pulsus cum fortitudine magnus, vis summa

vitalis, animus ad excandescentias facillimus: haec subsunt in corpore inflammatoria febre capiendo.

Caussae occasionales duplicis generis occurrunt. Aut sunt excitationes sanguinis nimiae, quo referas animi pathemata ferociora, motus corporis justo vehementiores, usum calidorum vini praesertim ejusdemque spiritus, Venerem immodice celebratam, vigilias nimis protractas et alia; aut versantur circa obstaculum circulo sanguinis obnitens. Huc pertinent subitaneae refrigerationes hybernae praecipue, aut aquae frigidae post aestivas excandescentias subito ingurgitata, retentus mensium haemorrhoidumve fluxus, lactis recessus, spasmi varii tum idiopathici, tum consensuales, quin ipsae mechanicae pressiones quales ex. gr. flatulentia facit, quae omnia plethoram partialem formando operantur. Frequentissime plures ex caussis hisce connexis simul ad producendam inflammationem concurrunt. Nec genium epidemicum praetereas, nec stimulos locales, quales sunt vulnera, abscessus materiales, dum circumjacens ora phlogosin concipit, uti in vomicis pulmonum hepatisve contingit; succi dein nimis acres, quod inflammationibus spuriis putridis ansam praebet, aestus foris ad-

motus, quo Insolationem referas corpora denique peregrina Inflammationes symptomaticæ, etiamsi huc non pertineant, semper tamen ~~sem~~ ex uno alterove horum fomitum subnascuntur.

§ 7.

Nec tamen, quamdiu Circulus sanguinis, utut citatissimus musculorum ope, per venas expedite adhuc absolvitur, nec illibi resistentiam invincibilem offendit, locus datitur Inflamationi. Simulac autem sanguis, musculis ad quietem repositis, cum labore per Venas trahitur, et æquilibrium Circuitus arteriosi venosique aufertur; simulac aer frigidus nudos pulmones infestans, aut aliud quid eorum quæ supra recensuimus vasorum minimorum systema constringit, nec ideo minus rapide per arterias sanguis adsiliat, eadem Vi qua appetit, repercutiatur necesse est, majoresque arterias a tergo distendat. Sed arteriæ rigidiores, jamque superfluo sanguine turgentes fortius obnituntur, qui Nisus per universum tractum systematis arteriosi retrorsum ad Cor usque propagatur.

Jam vero Boerhaavius monuit, resistentiam stimuli loco esse, stimulum autem Spiritus animales densiore agmine ad loca stimulata rapere supra monitum est. Cor itaque majori sibi Virium parte vindicata validius celeriusque micabit, plures atq majores eodem tempore emittet sanguinis undas, plus sanguinis ad locum cui obstaculum inhæret projicitur, dum semper minus expediri potest; Occurrit pervulgatum Phænomenon in physicis, Vas quoddam angustiori ostio instructum jam liquido quodam impletum ac subito inversum prorsus nihil initio emittere, dum liquor nimis versus ostium minus ruens sibi ipsi viam occludit. Idem in Vasis vivis sanguiferis contingit. Accedit quod spissior sanguis jam per se difficilius vasorum angustias traducatur. Solius sanguinis stagnatio in ultimis arteriolis, sed stagnatio in ultimis arteriolis Inflammationis nomen exhaurit (b).

§ 8

Ineluctabile Impedimentum humorum circuitu sese opponit; Vires animales in impetum aguntur, quasi peregrinum quid intus

(b) Quæ scilicet subito contingit, nam quæ lento gradu nascuntur vix inflamationis nomen accipiunt, dum febrem non moveant.

lacessat, ad quod abigendum omnis machina sese accingit, hinc Algores praecurrunt (c). Sub frigore tantum abest ut impedimentum dimoveatur, ut potius summa capiat incrementa. Algor enim cutaneis vasis constrictis ad interiora urget humores in imo pulmone accumulat, plethoram internam partialem adauget (d) adauget inflammationem. Frigoris tempore pectoris gravatio, anxietas, pulsus minor, contractus, inaequalis, nauseosus aliquis sensus per corpus universum. Rigorem intercipit Aestus ipse, cujus vehementia inflammationis gradum, temperiem, sanguinis indolem, et vasorum rigiditatem sequitur. Jam pulsus impetuose rapitur, durus ad instar serrae tangentis digitum secat;

(c) Sydenham: de Horrore: " Et quidem ad exhorrescentiam quod attinet ego illam exinde oriundam arbitror, quod materia febrilis, quae nondum turgescens a massa sanguinea utcunque assimilata fuerit, jam tantum non solum inutilis, verum et inimica naturae facta, illam exagitat quodammodo atque lacessit, quo fit ut naturali quodam sensu irritata et quasi fugam molita, rigorem in corpore excitet atque horrorem aversationis suae testem et indicem. Eodem plane modo quo potiones purgantes a delicatulis assumtae, aut etiam toxica incaute deglutita horrores statim inferre solent aliaque id genus symptomata.

(d) Aretaeus de curat. Pleurit. " Si refrigeratum corpus animo destituitur pulmoniam invadere periculum est. Humores enim externi caliditate attractioneque privati in penitiores relabuntur. Item pulmo rarus, calidus, ad trahendum valentissimus etc.

jam minimus est (e) jam ad plenitudinem quandam attollitur, ardet omne corpus; lingua, fauces, cutis arida; facies rutila splendida; oculi flammescunt; caput punctorio [illegible], ac si in partes mox dissiliret; sedes inflammata dolorose pulsat; spiritus gravius ducitur, sitit aeger, prostratae vires motus voluntarii, dum vis vitalis enormiter exaltata est.

Simplicissima haec symptomata e speciali Inflammatoria Febris oeconomia fluunt. Dum vero sanguinis crescente impetu atque copia, ad locum Inflammatum urgetur, nec ipsae rigidae, anguste, infarctaeque cedunt arteriae, magis atque magis ad modum cunei in illas impingitur, magis semper incrementum capiet Inflammatio. Crescente itaque Febre crescit Inflammatio; Febris crescit crescente Inflammatione; Hinc Febris phlogistica se ipsam exacerbat, quae egregia ista Stahliana Autocratia est.

Quo vehementius Febris ebullit, eo plures simul partes in consensum trahuntur. Mitto omnia, quae specialioribus Inflammationis locis adscribuntur, non

(e) Dum subiret arteria sanguine nimio obstante sunt aegrius contrahi possunt minor ergo erit systole, minori systole et minor esse debet diastole, erit ergo pulsus minor cum summa vasorum oppletione. Misso sanguine arteriae expediuntur, et pulsus ad magnam plenitudinem assurgit. Minor iste pulsus ab alio minori de quo dein sermo erit prorsus distinguendus est.

enim sermo est de Pleuritide, aut Peripneumonia, aut Erysipelate, ubi generales Febris phlogisticae caracteres traduntur. Urina rara, & flammea, urens sub mictione. Dum enim sanguis durante aestu, turbido modo rotatus, impetuose nimis versus Cribrum renale accurrat, fieri non potest, quin globuli sanguinei de reliqua massa abrepti una cum urinis in ductus uriniferos transiliant, urinam rubicundo tincturi colore. Urina alkali volatile acerrimum secum fert, quod ex combinatione elementi salini cum Inflammabili principio sub Ardore Febris evoluto procreari videtur.

Nec non Transpiratio Sanctoriana per omne Incrementi Stadium intercepta venit. Dum enim sanguis phlogisticè condensatus per angustissima Colatoria hujus osticula trajici recuset, sibique ipsi, ob impetum quo jactatur, viam obturat obstruatque in systemate vasculorum Cutis microscopicorum irretitus haerebit ac Inflammationis praetereuntis simulacrum quoddam exhibebit. Hinc efficitur ut minores arteriolae luculentius pulsent, et ardor praeternaturalis quasi pannis calidis perfricuisses, in omni Cutis superficie sentiendum se praebeat. Quos ergo transpiratione insensibili, aut profusis intempestivis sudoribus difflasset humores, obstructis Viis in sanguinis circulo recludit; hoc unum est quod boni natura molitur. Dispersum enim aquosum principium in sanguine remanens, diluendo ipsi spisso summopere inserviit.

Eadem quae Cuti, pari modo et Intestinis contingit, et faucibus, et quod probabile est universo systemati exhalantium vasorum. Hinc alvus tarda, non nisi sicciora dejicit et compacta. Hinc summa aquosorum cupido, acidorum praecipue, quippe quae Alcalinum principium per Calorem liberatum quam optime corrigunt. Hinc aversatio omnium quae solidiorem sanguinis partem adaugent.

Quoniam vero negotia Coctionis et Secretionis non possunt succedere nisi sub naturali Motus calorisque gradu, simulac hunc natura excedat, non potest non malum inflammatione [?] natum in Oeconomiam Coctionum redundare. Hinc et Digestio labem contrahit, alimenta cruda Ventriculum obsident, Bilis secretio turbatur. Sic comprehendo, quo fiat ut simplicissimae Febres phlogisticae gastricarum specie fallant ut oris amaritiem faciem icterodem mucosas fauces, quin flatulentiam aut Diarrhoeas adsciscant. Hae vero symptomata modo accessoria sunt, non primitiva, nec in methodo medendi propriam principalem Indicationem sibi vindicant.

§ 9. Actionibus naturalibus ac vitalibus laesis superveniunt laesae animales. Jam enim initio Febris intentae vigiliae, nox turbulentis tracta insomniis, quae plerumque, quod memorabile et cujus ipse exemplum vidi, circa ignes et incendia versantur. Febre vehementer perstante ipsa deliria, furiosa praecipue, accedunt, cum tendinum subsultu, quin universalibus interdum convulsionibus quod vero rarum est atque pessimum (f) Dantur, qui delirium non admittunt nisi ex imo ventre sympathicum multique sententiam speciosis adornant ratiunculis; sed Clarissimorum ac fide dignissimorum Artis principum experientia me quidem edocuit jam solam sanguinis exaestuationem per Carotides Cerebrumque sufficere deliriis producendis. Quid enim Ebrietas aliud quam delirii species? quo vero alio modo Vinum agit, quam sanguinis excitatione? Certe quidem exorbitatio sanguinis Convulsiones excitavit (g) idem vero principium, quod convulsiones, etiam Deliria progignere valet, quum utrumque e cerebro prodeat.

(f) Experientissimus Praeceptor D. Consbruch observavit Venae jugu-
2) lari sectae in Lethargico Convulsiones successisse, pacato sanguinis impetu per Caput disparentes. Certe subitanea revulsio his convulsionibus ansam praebuit.

1) (g) Ex ardoribus vehementibus Convulsio aut distentio, malum Hipp. Aphor. S. VII a. XIII.

§ 10. Ingravescentibus symptomatibus quae jam recensuimus, novisque semper stipatis ad summum usque fastigium Febris phlogistica excurrit. Nulla intermissionis spes, dum caussae quae febrem fovent continenter perdurent, quin Exacerbationes antevertentes ac diutius persistentes plus semper de Remissionibus detrahant, donec tandem penitus quasi coalescant. Quae dum aguntur Organa vitalia gravius luctantur, Vitaeque summa pernicies instat. Quum enim immanis ista sanguinis copia quae vi Febris pulmones imos subierat, per venas pulmonales in Cor posterius trajici recuset aorta justo minus accipiet nec poterit non omne Systema circuli majoris inopia sanguinis laborare, dum minorem summa premat partialis plethora. Hinc pulsus sub hoc tempore tangendus parvus erit quin minimus, qui vero pulsus cum summo luctamine Respirationis ac idearum perversione conjunctus Febrem inflammatoriam ad Statum pervenisse testatur.

§ 11. Et hic quidem filum descriptionis abscindo ad ipsam medendi rationem quae jam prono alveo fluit, procedens. E symptomatibus, quae urgent ad opem ferendam, sequentia potissimum exstare vidimus:

I. Plethoram universalem et partialem

II. Sanguinem spissiorem.

III. Æstum vehementiorem.

IV. Colatoria occlusa.

Quibus quatuor momentis quatuor indicationes respondent.

I. Sanguis detrahendus.

II. - - - resolvendus

III. Corpus refrigerandum.

IV. - - - aperiendum.

§. 12. Rerum faciendarum summa in sanguinis missione collocata est. Primo quidem quae morbo atroci ansam dederat plethora universalis, vix alia methodo cohiberi potest; sed in acutis morbis, quae generalis regula est in praxi medica, non tam ad caussas morbi remotas praedisponentes, quam ad symptomata, quae gravius instant, respiciendum est. Sunt autem pectoris angustiae quae e consortio reliquorum dirissimae sese efferunt, oriundae ab impedito circulo minore per pulmones. Est vero plethora venosa, quae arteriosa circulo obnixa actiones Cordis et vasorum ad excessum perduxit. Est denique excessivum Robur partium vitalium quod vasa sanguine obfarciendo, inflammationem continuis subsidiis succendit. Misso sanguine Vires nimiae infringuntur, plethora diminuitur, Pectus liberatur; Dimoto obstaculo arterioso sanguis expeditur liberius per sua vasa fluunt humores.

§. 13. Sanguis extractus, loco frigidiori repostus, crustam in superficie contrahit, albugineoflavam, instar sebi liquati spissam, reliquo Cruori supernatantem. Inflamatoriam dicunt sive pleuriticam. Litigatum est, quaenam sanguinis partes ad crustam pleuriticam constituendam concurrant, et adhuc sub judice lis est. Sunt qui existimant serum esse coagulatum, sunt qui lympham concretam, sunt alii qui pinguedinem esse contendunt. Operae pretium est experimenta quaedam, quae circa sanguinis missionem nuperrime instituta sunt, et ad materiem hanc illustrandam faciunt, paucis hic recensere.

Hewsonus et Moscati (h) sanguinem tribus partibus con-

(h) Petr. Moscati Neue Beobachtungen über [illegible] Blut, und über den Ursprung der thierischen Wärme. übersezt von Köstlin. 1780.

partibus conflari, sero scilicet, lympha, et globulis, ad amussim demonstraverunt. Serum calore aquae fervidae, acidis, alcohol et spiritu vini coagulum subire jam Hewsonus docuit. Adjecit Chosiati jam solum Ignem fixum (fuoco-solido) ad Serum coagulandum sufficere. Docuerunt ipsum experimenta, Serum hominis Calce viva injecta, sub campana vitrea sine omni Effervescentia intra octodecim aut viginti horas inspissari, ut nec campana percalescat, nec impositus Thermometer nisi ad unum duosve amplius gradus assurgat. Lympha contra, quam Illustriss. Gaubius sub fibra sanguinis jam comprehendit, in aëre atmosphaerico coit, sed addito igne, sive id fixum sit, sive fluidum, attenuata fluit, nec non citius Sero computrescit. Globuli denique neque coagulum concipiunt, neque dissolvuntur, nos saltem Lympha coercet atque suspendit. Globuli isti in consortio Ignis fixi sanguini colorem conciliant, ita ut sanguis quo majorem inflammabilis principii copiam continet eo magis ad fuscedinem quin nigritiem, quo minorem, eo magis ad pallorem viridatemque accedat.

Ex his experimentis colligit Chosiati: I. Serum in febribus inflammatoriis coagulum subire posse, etiamsi calor febrilis etiam vehementissimus calorem aquae ferventis nunquam attingat.

II. Lympham in morbis phlogisticis attenuari, coire autem in frigidis: hinc errare, qui sanguinem inflammatorium condensatum perhibeant, dum humor potius dissolutus sit. An vero valet conclusio a Lympha dissoluta ad sanguinem dissolutum? Annon ipse Vir sagacissimus nos docuit, Serum sub eo gradu caloris coagulari, quo Lympha fluat? Annon ipse aquosa et temperantia diluendo Sero in morbis phlogisticis commendat? — Ipse quidem per sua experimenta confirmavit, sanguinem pleuriticorum ob Serum coagulatum spissiorem reddi, etiamsi humor tenuior sit. Pergit observator. III. Crustam inflammatoriam, polypos cordis et majorum arteriarum, pus, trombos venarum, pituitam nil aliud esse, quam Lympham attactu aëris frigidi concretam, quae omnia in vasis vivis fluida sint. IV. Aequilibrio inter Ignis fixi generationem ejusdemque Excretionem justam sanguinis mixtionem niti. Ita at excessiva illius generatio et accumulatio ad morbos phlogisticos, justo vehementior ejus extricatio ad morbos putridos, justo major ejusdem penuria ad morbos frigidos disponat. Equidem ex his omnibus concludo, Serum spissescere in Phlogosi, Lympham in Leucophlegmatia; in his Serum, Lympham in illis dissolvi. Oleosum sanguinem ideo Phlogosi favere, quod principium inflammabile Sero coagulando succedit. — Iam vero e diverticulo in viam.

§. 14. Institutam Venaesectionem, si Euphoria exoptata fefellerit, reiterandam suadeo, donec aut Remissio Febris finem imponat, aut fracta Vis vitalis interdicat. Quamdiu enim Crusta pleuritica apparet, quamdiu Pectoris urgent angustiae tamdiu salus in Sanguinis detractione quaerenda est.

§. 15. Jam vero apparente minimo isto pulsu de quo §. 10 sermo fuerat, cum Respiratione profunda, angore summo, viribusque dejectis, quaestio movebitur an sanguis adhucdum mittendus sit, nec ne? Si mittas, metuendum est, ne impetu a tergo penitus fracto, circuloque majori exantlato Lypothymiam inferas internecinam, sub qua motor plenario sistatur. Sin autem mittere dubites, periculum est ne aeger Catarrho suffocativo occumbat. — Hic sane Rhodus est, hic salta. Anceps ista rerum facies animum sibi praesentem, summumque reposcit judicii acumen, ne retardando negligas, ne praecipitando occidas. Sed praejudiciis aeque ac haemophobia vacuus Vir Hippocraticus, Peritissimus Archiater. D.D. Consbruch in partes plerumque abiit primas nec ipsi unquam defuit eventus dexterrimus (i) Felices medicos, quos nec fallax hujus pulsus imago

(i) Idem subjungere solet Mixturam Camphoratam quae Vim vitae per venaesectionem frangendam exanimet, ac stases discutiat per sudores.

seducere, nec deterrere potest superstitiosa Vulgi querela!

Venaesectionis vices omnino gerere possunt Sanguisugae, sedi inflammatae quam proxime admoti, qui dum localem quandam praestant phlebotomiam cum minori sanguinis dispendio majora operantur. Dein et Cucurbitulis sua laus est, Vesicantia vero locis afflictis apposita omnem post Venaesectionem paginam absolvunt, ex triplici virtute praestantissima. Primo quidem humores a locis inflammatis revellunt; Secundo dissolvunt, tertio suppuratione exhauriunt quicquid enim suppuravit non reverti jam Hippocrates effatus est. Clarissimus Schmukerus Pleuresiam initiantem Vesicatorio pectori imposito plenario intercepit; Supra infinitus Archiater D. Consbruch Vim Vesicantium mirificam innumeris casibus expertus est. Balnea tepida siquidem aegri admittant ex usu forent, dum partibus externis emolliendis humores ab interioribus derivant, placidosque sudores provocando Crisin sudoriferam aemulantur.

§. 16. Diluendo ac resolvendo Sanguini spisso salia media nitrosa praecipue, conveniunt, ac dein sapones vegetabiles. Huc spectant fructus horaei, quos quidem Magnus Boerhaavius

primus in usum vocavit, decocta herbarum resolventium frigidarum acetum, oxymel simplex veterum, Citrus et alia, quæ omnia justa vim resolventem et virtute refrigerante ac reficiente instructa ægrum mirum in modum reficiunt atque oblectant (k) Alvus stricta lenioribus Laxativis, qui et Clysmatibus repetita vice ducenda, caveas vero a calidis resinosis. Diæta per totum Stadium incrementi tenuissima sit, carne vinoque prorsus vacua, quod eo facilius servari potest, quo breviori curriculo Febris ardens absolvitur.

§ 17. His ita omnibus ex consilio administratis Crisis expectata non potest non succedere. Ea quidem adesse dicitur si pulsus antea durus mollescat, aut parvus ad plenitudinem quandam assurgat, Spiratio facilior reddatur, æque ac ingens moles de pectore devolutaæ fuisset, quæ ægrorum vulgo verba sunt, ac universali halituoso tepeat madeatque Cutis sudore. Jam fluidior sanguis placidiori rivo per sua vasa fluit, et humores per laxiora colatoria transsudat. Urina redditur clara, citrea quæ sibi relicta subalbum sedimentum præcipitat, alvus solvitur, dolor inflamatorius diminuitur, blandus ægrum somnus obrepit, quo expergiscens hilari animo est, clarescunt oculi, de tota facie

(k) Hunc in finem decoctum Malorum pauperibus propinare solet. Archiater. D. Constant. Remedium exquisitissimum et simplicissimum.

redeuntis sanitatis imago resplendet. Crisin excipit magna Febris remissio anteverteus typus cum retardanti commutatur, exacerbationes mitiores ac citius disparentes, largius aliguntur remissionibus, quæ sensim atque sensim in veras Intermissiones defervescunt, donec tandem omni Febris fomite exhausto, omnia ad naturalem Sanitatis Rhythmum recurrant. Hoc itaque respectu Omnes Febres ardenter in Intermittentes abeunt, dum quæ sub Stadio declinationis vigmunt Exacerbatiunculæ Sudoribus et Urinis coctis solvantur, subsequente universali apyrexia. Jam nil agimedico præstat, ne motus naturæ despumatorias perturbet, quæ ut Crisi instituendæ par fuerat, et par erit absolvendæ. In iis saltem quæ exhalationem leni stimulo promoveant, alvum Laxam servant, ac Vires paullatim restaurant acquiescendum est. Extstant exempla, rariora quidem, ubi et post Crisin Venæ secandæ necessitas invaserat, præsertim si sub incremento Morbi negligenter nimis secta fuerit.
Diæta jam paullo larcior concedi potest, neque tamen lauta atque plena. Vini modicum usum vix dissuaderem.

† Non possum non casus quosdam regularis Febris phlogisticæ hoc allegare, qui hactenus exposita comprobeat atque illustrent. Primus sit è clio græco. v. Hippocrat. de Morbis popularibus. edit. Hallerian. Ægrot. VIII. num. Tom. I. p. 159.

In Abderis Anaxionem, qui decumbebat ad Thracias
portas febris acuta corripuit, lateris dextri dolor assiduus.
Siccam tussim habebat neque exspuebat primis diebus. Siti-
culosus. Insomnis. Urinae boni colores, multae, tenues. Sexta
delirus. Ad calefactoria nihil remisit. Septima dolorose age-
bat, nam et febris augescebat, et ~~Febre~~ dolores non remit-
tebant, et tusses vexabant, difficulterque spirabat. Octava
cubitum secui, effluebat sanguis multus velut debebat.
Remiserunt vero dolores, tusses tamen siccae comitabantur.
Undecima remiserunt; Febres; parum circa caput
sudavit. Tusses adhuc, et quae a pulmone prodibant
liquidiora erant; Decima septima incepit pauca matura
spuere, allevatus est. Vigesima sudavit, a febre liber,
post judicationem allevatus est. Erat autem siticulosus
et a pulmone prodeuntium purgationes non bonae. Vigesima septi-
ma febris rediit. Tussiit, eduxit matura multa. Urinis
subsidentia multa, alba. Sine siti erat, bene spirans.
Trigesima quarta sudavit per totum, a Febre liber,
judicatus est.

Subjungo aliam e Praxi Praeceptoris depromptam.
Aeger habitu corporis robustioris et plethorici, aetatis
26 annorum, Febre ardente decumbere coepit. Aderant
Cephalalgia intolerabilis, facies tumida, rubra, exaestu-
ans, oculi humidi, rubentes, pulsus celerrimus, de-
bilis tamen et <u>suppressus</u>; secundo morbi die per Venae
sectionem sanguinis unciae circiter XIJ educta sunt.
Die morbi tertio pulsus celer et <u>plenus</u> depre-
hensus, calore interim sicco, urente, cephalalgia,
reliquis symptomatibus adhuc dum urgentibus, quapropp-
ter Venaesectio reiterata fuit. Sanguis emissus nulla
phlogistica crusta notatus fuit, sed compactus densus
gelatinae instar illico concrescens. Sub initio diei IVti
guttulae aliquot cruoris atri e naribus stillabant;
interea pulsus deprehendebatur mollior, et aestus ali-
quantum se remisit. Morbus mitiorem retinuit indolem,
nisi quidem Capitis dolor et arteriarum temporalium
pulsatio gradu vehementiori continuassent. Die denique
nono narium haemorrhagia largissima cum aegri levamine
insequebatur. Lotium antea rubicundum paullo post nube-
culam et sedimentum flavum, albicans furfuraceum
demisit. Convaluit postea aeger, difficili auditu adhuc
per tres menses gravatus. Ecce febrem inflammatoriam
sine inflammatione! e sola sanguinis spissitudine et exaestuatione
oriundam.

§. 18. Hæc de Solutione critica. Perdurantibus vero Symptomatibus actionum Vitalium, ac in pejora conversis, accedentibus motibus convulsivis, persistente Delirio, Vi vitæ suppressa, pulsu minimo intermittente, exaudito Stertore profundo, frigidis pedibus atque manibus, auribus acutis frigidis, labiis lividis exsanguibus, naso acuto, uno verbo, apparente facie ista Hippocratica, moribunda in propinquo Charontem esse portendas. Jam enim in peripneumoniam lethalem inflammatio abscessit, oppletus sanguine minioque pulmo quibus impar excutiendis, aut suffocativa aut morte gangraenosa hominem enecabit. Miratu dignum Ægros quam plurimos rebus desperatis præter modum hilares deprehendi, ut sinistra prognosi improvidens medicus plenariam fidei jacturam facere possit. Emortuis scilicet nervis, qui durante Inflammatione acerrime fuerunt adflicti, dolorisque sensus ab anima recessit et spe salutis redeuntis fallit lethalis Indolentia. Illius conspicua hujusmodi exhilarescentiæ cujus caussas eruere nequis, ac apparentibus simul fatalibus signis de quibus jam Sermo fuit, certissimum tibi erit ingruentis horæ fatalis præsagium.

Si autem Medela sinistre administrata Sanguis sponte e naribus fluxerit et gravatiores sensus in locis inflammatis percipiatur, evanido dolore pulsatorio, et horrores ingruant vagi, et cruda fluat urina, et lenta glisceat febricula cum sudoribus profusis, et post eorum exacerbata Inflammationem in Apostema versam esse conjicias. Si glandulas Inflammatio obsessit haud incongrua erit suspicio Scirrhi formandi, qui dein successu temporis ac delictis circa sex res non naturales commissis in Cancrum degenerabit. Rarius morbus phlogisticus ad viscera abdominalia decumbit, raro Febres Intermittentes succedaneas trahit.

§. 19. Hæc de Febribus inflammatoriis dicta sufficiant; longe alia ratio est Putridarum.

Eo quidem titulo incumunt Febres continuæ remittentes, quæ invadunt sub catarrhalium larva, cum summa Virium prostratione, horripilationibus vagis, vertigine, nausea, vomitationibus, diarrhoeis, præcordiorum variis affectionibus, pectoris, capitis, dorsi, lumborum artuumve fugitivo dolore, pulsu interdum naturali consimillimo, interdum spastice contracto, accelerato minimo, inæquali, mentis varia perturbatione, motibus spasticis aliisque, ac per totum Febrium succedentium tractum ad tres quatuorve septimanas protenduntur. Febres putridæ plerumque epidemicæ devastant, aut serpunt contagiosæ, rarius ex inquilinis caussis proradice pronascuntur. Ac quidem aëris, victus et contagii anomaliam quæ faciunt ad istas procreandas prorsus ignorare ingenue fateor, nec an ex terræ visceribus efflatur, aut in aëre concipia-

tur aut in Corporibus humanis per fermentationis quoddam genus pro-
deat decidere parem me judico, id unum scio quidquid sit in vitia-
ta Bile et qualicumque modo laesa Officina Chylificat sese concentrare.
Sufficiat jam pauca quaedam, quae de sporadicis Febris putridae na-
talibus certa habentur, aut probabilia placent, fugaci pede perrarasse.

§. 20. Et quidem ex omnium Veterum consensu Febres putridae
Decinerosos malunt corripere, quos spastica per Corpus turbae di-
vexant ac labes Chylopoëseos affligit. Dum enim Nervi se-
cretionibus et coctionibus invigilent, idquod ex Physiologiis inno-
tescit, fieri non potest, quin Nervorum ἀταξία horum
negotiorum systema dirimat, liquidorum misceIam corrumpat
excretiones et secretiones vario modo confundat. Novimus qui-
dem sexcenta observationes Bilem sub Pathematum exaestua-
tionibus, nervorumque dissentionibus singulari modo exasperari ac
destrui, ut Capite vulneratis aeruginosa vomatur, in epilepticis
virulenta inficiat, vapescat in melancholicis, ebulliat in
Iracundis. Pari modo Puris miscela a nervorum stricturis
mira patitur et quod antea fuerat Pus benignissimum, sub
Insultu Maniae aut Phrenitidis, quin sub Indigestionibus
in ichorosum diffluat colliquamen, aut plane interripiatur
quod in Febribus malignis frequentissime observatur. Nec novum
venena complura vegetabilia, ut e. g. Belladonna,

atque Cicuta similia Corpus humanum intrant Nervosque convenient
putredinem acerrimam velocissimam, cum alias si extus adhibeas
mira Virtute anti-septica polleant.

Putamus itaque animi affectus, quales sunt Indignatio sive
Ira depressa, maeror, taedium, nostalgia et Melancholia,
miasmata introducta, quin ipsa Vulnera morbo putrido ansam
praebere consueverunt. Accedunt reliquiae et spontaneae humorum
degenerationes quorsum refero lochia putrida, reconditantia, ulcera
degenerata, gangraenam.

§. 21. Non vero cum Impetu, quo solent phlogistici mor-
bi, Febres putridae hominem adoriuntur, quae jam dudum
in interioribus Viscerum latebris funesta semina sparsere
priusquam luculentius sese prodant. Eo quidem tempore, quo
hostis insidiosus per corporis penetralia serpit, mira men-
tis metamorphosis in conspectum venit. Morosi sunt qui
antea viridissimi, rixosi qui antea placidissimi. Aversantur
ad quae alias cum cupidine rapti; lucem effugiunt ac metuu-
losi in Solitudines discedunt, quos antea Strepitus urbium
oblectarat. Accedunt insomnia turbulenta deliria subitanei

pavores levissimis de caussis inousi, pervigilia, vagi per corporis ambitum dolores, spastici ardores, horroresve, inappetentia quin interdum excessiva convivii cupido; urinae aquosae quales Epilepsiae, chronicae Hydrophobiae, et Hypochondriae insultus annunciant, splenicae veterus nuncupatae, coryza, lassitudo insolita genuum praecipue artuum tremores, sudores cutanei, inaequales et alia his juncta quae omnia subinde remittentia, subinde exasperata ipsius tandem perfecti Morbi Insultus disrumpit.

§. 22. Turgens putrida Bilis symptomatum agmen ducit atrocissimum. De praecordiorum angustiis, ardore, pulsatione continuae querelae, Vomitus spontanei cum summa capitis concussione, jam inanes jam Bilem decolorem, pituitam corruptam, quin interdum atrum Cruorem rejicientes pessimo quidem indicio si loc. fidem praebueris (l) dum inveterati infarctus vi putredinosae colliquationis moventur. Diarrhoea tenesmodes, cum Cordis palpitatione, Lypothymia, pulsu intermittente, delirio nonnunquam, sudoribus spasticis, frigidis, partialibus, lingua jam humida, rubicunda, jam flavo-

(l) Quibuscunque morbis incipientibus atra bilis aut sursum aut deorsum prodierit lethale. Hipp. Aphor. IV. a. 22.

mucosa, impurissima. Dentes insuper ipsi oculi interdum lemis sublitis crustis adhaerentibus foedi, & facies jam pallida, jam spastico perfusa rubore, sitis enormis, tussis sicca. Respiratio anxia, [illegible] consortio sese addunt tendinum subsultus, [illegible] oculorum splendores, temporum carotidumque insolita micationes, aurium tinnitus, laryngis et pharyngis spastica strictura, quin verae convulsiones universales quae vero testante Hippocrate efflorescentibus pustulis aut maculis remittunt, funesto praesagio si perdurent. Sanguis sub Febre putrida aut missus aut spontanee effluens fluidus apparet ac dissolutus (qui vero quod mireris haud citius computrescit phlogistico aut sanissimo) interdum naturali simillimus. ~~Sanguis~~ Venter nonnunquam in modum Tympanitidis intumescit, quem tumorem Meteorismum vulgo appellant haud dubie ex aere fixo per fermentationem putridam liberato oriundum. Respiratio jam sublimis, jam luctuosa et suspiriosa, quae posterior prorupturae purpurae certum indicium praebet, siquidem fides fide dignissimis (m) Interdum aliquot sanguinis atri guttulae ex uno alterove narium stillant lethale signum testante Hippocrate; interdum [illegible] fluunt, aut Haemorrhoi-

(m) Id quidem toties memorantes Wirtembergiae practicus in Epidemia Vayhingen et vicinia depascente, creberrime observarit.

des, sine tamen alleviamento. Supersunt innumera plura quae pessimum morbum insigniunt, nulla certe exhaurienda tractatione.

Non mihi si centum linguae sint, oraque centum
Ferrea vox, omnes Morbi comprehendere formas
Omnia spasmorum percurrere nomina possem.

§. 23. Quae dum per Corporis ambitum praeter naturam geruntur, Mens ipsa vario modo tentatur. Fert enim intimus facultatis cogitatricis cum digestrice consensus, ut Spasmis ex Imo Ventre oblatis spastica respondeant Idearum commotiones, non tam ordinem associationis et rationis dictata, quam mechanicas morbi leges sequentes. Id vero est quod Delirium vocamus. Inter Delirium et Convulsiones partium externorum alternatio quaedam observatur, ut his saevientibus deliria cessent, deliriis insistentibus remittant convulsiones (n) fatali quidem indicio, si persistet utrumque. Raro furiose delirant, qui Febre putrida detinentur, taciturne plerumque; aut melancholice, aut risorie sive nugatorie aut stupide, aut vario modo soporose. Huc spectant omnes Phrenitidis et paraphrenitidis species, Hydrophobia, Melancholia, Risus Sardonius ferocissimus, Chorea St. Viti, (quae bina saepenumero a verminosis ~~sunt spasmis~~ caussis plerumque sublatentibus originem trahunt,) Catochus Aetii, Coma tum vigil, tum somnolentum, ad ipsum usque Lethargum et Carum profundissimum. Catochi Aetiani in Coma Vigil et Lethargum usque protracti memorabile exemplum in Nosocomio academico luctuosum se mihi obtulit. Aeger apertis oculis somnum simulabat, ex quo, si excussus fuerit, mox iterum recidebat. Interrogatus [illegible] primo, dein plane non respondebat, jussa tamen exactissime obsequebatur. Cibos non appetebat, propinatos autem deglutiebat. Intentis oculis adstantes nonnunquam adspiciebat quasi summam ipsis infigeret attentionem, nec tamen dubium est ipsum nominum eorundem habuisse perceptionem. Insimul tendines ipsi saliebant, digiti circa faciem ludebant, floccos legebat, manus contrectantium in modum amicorum fortiter comprimebat; jam parieti admotus, jam inquiete

(n) Hippocrates de Morbis popularibus. Lib. III. Aegr. XI. „mane convulsiones multae. Quum autem intermisissent convulsiones illae multae, delirabat, turpia loquebatur." Idem Aphorismorum. Sect. VI. aph. 26. Quibus in febribus ardentibus ~~tremores~~ tremores facti fuerint, mentis emotio solvit.

circumjectus, nec quibus sanus assueverat motibus moribundum deseruere. Delirium soporosum pedetentim in profundiorem abiit soporem, ex quo vix aliquot horulis ante fatum excussus est. Spiritus jam gravius ducebatur, jam prorsus intermittebat, pulsus reptans, cessans, extrema frigida, facies instar moribundi, strepitus in imo pulmone, expirabat. Mirens vero, nec faeces nec urinas unquam ipse clanculum elapsas, nec unquam naturalem innocui pudorem defuisse pudorem. Adeo strictum inter animam et corpus conservatur commercium: adeo tyrannicus homini arroganter nimis de se ipso statuenti monitor inest, qui continuo ipsum hortetur ab humo progenitum in humum relapsurum.

§ 24. Respectivas istas functionum perversiones intercipiunt immaturae Crises, quae varii generis sunt. Aut enim succedunt Haemorrhagiae profusae; diarrhoeae; sudores; urinae turbidae biliosae, viscidae, fuscae Jumentorum ad instar, alcalinae, vario modo decolores; abscessus ad aures, inguina, articulos; aphthae; fluor albus benignus, gonorrhoea et alia; aut quae potior classis est, colluvies putrida per Exanthemata despumatur, de quibus fuse Brendelius. (o.) Jam vero ad medelam.

(o.) Dissert. de Abscessibus ad Nervos.

§. 25. Quum Bilis putrida in imo ventre nidulans, et Spasmos istos per Consensum excitaverit, et Febrem ipsam perpetuis suggestis fomitibus sufflaminaverit, ante Morbi Symptomata in Bilem concurrit, omnis curationis nervus in ea corrigenda aut radicitus exstirpanda sese concentrat. Hinc audacis ac circumspecti est medici pessimum hostem tum Emesi tum Catharsi adoriri. Quum vero biliosae saburrae per totum tractum Intestinorum traductae et locus et tempus datur, quo vasculis absorbentibus admota quam plurima inhalari vehique ad sanguinem potest ex magni Sarcone, Stollii et aliorum sententia; Emesis Catharsi praestare mihi videtur, ut Emesis expurgando Ventriculo ac superiori Intestino, inferiori Catharsis adaptata sit. Probabile quidem est Vim Vomitoriorum non solius Ventriculi terminis circumscribi, sed omne tenue Intestinum adusque Valvulam Coli ipsius dominio esse subjectum.

Amplissimi Praeceptoris experientia, methodus medendi, quam praestantissimam in Nosocomio academico usurpat Doctiss. Dom. Archiater D. Reuss, observationes virorum Hippocratico instructorum ingenio me jam affatim edocuere, Evacuationes primarum viarum

in Febribus putridis omne punctum ferre. Repetita scilicet Emesi atque Catharsi, Archiater D. Consbruch gravissimi morbi, cujus prima semina suppressit, jam saeva declarati symptomata eadem audacia cohibuit, qua Venaesectionibus Inflammationes vehementissimas discutere solet.

§. 26. Neque tamen ulteriori morbi decursu, si forsan Virium languor dissuaderet aut Exanthematis recessus metus incuteret, finis est terminus Evacuantibus. Positis enim Ulceribus artificialibus, datis simul, quae vim vitae sustinent, et superficiem Corporis lubenter petunt, quorum ex tribu potior est Camphora, nil de Eventu sinistro timeas (p). Hoc quidem tempore celebrata Emesis Vires vitales tantum abest ut frangat, ut potius ad instar Cardiaci mirum in modum resuscitet, quod frequentes Praeceptoris observationes depraedicant.

(p) Cum his confer. Diss. Brendel. De Senioris usu Evacuantium in quibusdam acutis. Nec non ipse Febrium domitor Sydenhamus in Senioris adhibitione purgantium et Emeticorum salutem quaesivit. ~~S. I. Capit. IV to.~~ p. 33. Quod si nobis aut, ut saepe fit, sero accersitis non licuerit Emeticum propinando aegrorum saluti sub febris initio consulere, certe tamen convenire existimaverim, ut quovis morbi tempore illud fiat, modo Vires eo usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die Febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum aeger vomitare desiisset, neque sine fructu: Eo namque diarrhoeam sustuli, quae sanguinem in peragenda despumatione impedivit, quin et serius idem facere minime dubitarem nisi virium attritarum ratio prohiberet. Th. Sydenh. opera. med. T. I. Genev. S. I. Capit. 4. to. p. 33.

§. 27. Jam vero apparentibus signis quae prompturum Exanthema praesagiunt, ex quorum censu sunt Respiratio suspiriosa, Symptomata increscentia, Sudores acidi et alia, Diaphoresis in usum vocanda est, ac ponenda simul Ulcera artificialia, quae haestans Exanthema ad externa invitant, denique illic stimulo figant. Subjungantur antiputredinosa, quae inter primas tenet Cortex peruvianus, Salammoniacum acidumque Vitrioli, quae putredinem incipientem evertunt, ac Vires lapsas restaurant. Placent simul Decocta demulcentia, quae acredinem involvendo sopiunt atque refrigerant. Opium vero ab hoc morbi genere egregie abesse potest, nec sane hic gladius Delphicus est, qualem Sydenhamus depraedicavit. Alvus Clysmatibus aperienda, quem in finem Infusa de Chamomillis, et Serum lactis salinum, quia si Putredo vehementius urgeret, Decocta Chinata commendassem. Fuit ubi Febre nimis exorbitante ac imminente Suffocationis metu Sanguinis missio expostulabatur, quae vero, quod generatim dictum sit, in Febre putrida negligi mavult quam institui.

Diaeta sit e vegetabili regno. Atmosphaera libera, aperta, frigidiuscula, ac continuo correcta ope Ventilatorum.

§ 28. Quæ omnia si ad leges ratione dictatas instituerit, nec ma-
lum Viscerum compagem jam exsolverit, nec Vires vi morbi
oppressæ impares cedant gravissimum morbum mitescentem gau-
debis. Omnia quidem per asthenicis, si spastica Symptoma-
ta aut Emesi cathartico celebrata, aut Exanthemate
propullulante remittant, quin plerumque cessent si sopore
excussus homo resipiscat, jamque cibos appetere incipiat.
Ne vero ad Sudores urinasque certas respicias, Nec Crisi per-
fectæ inhies in morbo in quo regulari Virium typo
febrili jam [illegible] imperfectissima. et Sudoribus
partialibus utut profusissimis prorsus nihil expectandum
est teste Hippocrate (q) utpote qui nec justo
Criseos tempore fluunt, nec nisi spastice emoventur. Sana
Salus in Intestinorum expurgationibus, Exanthematum
justo moderamine et Abscessibus externis quos diutius
post morbum alendos suadet Brendelius. Exhausto mali
fomitibus ad restituendum Solidorum tonum et corrigendam
crasin humorum te convertas, quod chalybeatis, Chinotis,
Aquis mineralibus medicatis, Herbis amaris sanguinem depu-
rantibus obtinebitur.

(q) Febricitanti sudor oboriens, febre non remittente, malum.
aph. S. IV. a. 56.

§. 29. Sin vero in pejus semper malum ruat, ac Spasmi ferocio-
res continenter insistant, nec fractæ Vires vitales sufficiant
perpetuo generatæ biliosæ saburræ ad extra promovendæ, aut
prævalens Stimulus, qui dictus putridum colliquamen primis viis in-
habitans, Exanthema ad interiora quasi revehat, aut gan-
grenam istud concipiat nigrumque colorem contrahat, aut Vires
atque Succos immanis abluat Diarrhœa colliquativa, aut
miasmatica pituita pulmonum latebris irretita dejectis Vi-
ribus Respirationis nequeat extricari et [illegible] coacervetur
in otiosis bronchiorum ramis, et Stertor ipse moribundus per-
cipiatur, et Spiritus difficilime trahatur, aut Sopore pro-
fundissimo homo mersus sopore profundissimo nulla arte excu-
tiendus sit, aut syncopen Syncope excipiat, aut fatalis
ipse singultus exaudiatur quem jam Cous lethalem pronunci-
avit, vel sudor exhibit Lampadis odorem referat, et
lingua, et fauces et urina nigrescant, et pulsus inter-
mittat, et Chordæ ad instar intremat, et extrema per-
frigescant et labium aut nasus aut oculus aut supercilium
distorqueatur, nec homo audiat, nec videat jam debilis existens,
quicquid horum fiat lethale est (r)

(r) Hipp. Aphorism. Sect. VII. aph. LXXIII.
cfr. Coacæ prognoses et Prædictiones.

§. 30. Si vero neque mortis neque salutis signa luculenter se
exhibeant et æger paullo levius habere incipiat extra
omnem Crises indicium et urina cruda reddatur, aut aquosa,
aut ingravescente febre rubicunda, et tussicula accedat, et
febris ad statas periodos recurrat cum horroribus, et sudores
nocturni caput et superiora perstringant, et lingua præter
modum gracilis sit et munda, et adapicem rubicunda, et urina
pinguior innatet cuticula et Corpus sensim sensimque contabe-
scat: Febrem putridam in lentam abiisse, quæ fastum
ad viscus quoddam Hepar et Pulmones præcipue, metasta-
sin haud injusta suspicio est. Generatim notandum,
Febres maligni ordinis vix alio modo, quam Metastasi
tum nervosa tum materiali diutius superstite, exhauri-
unt, aut per Longum Febrium autumnum Lymam hominem
tandem opprimere. Innumeræ certe Arthritides, Ulcera
et exanthemata chronica, fluores, paralyses, mentis
hebetudines, Maniæ, Melancholiæ, Hypochondriæ qui-
Epilepticæ invasiones quarum remotiores caussas eruere non
possunt a Febre maligna olim sæviente, ac Crisi imper-
fecta soluta prima Seminia trahunt.

+ Liceat mihi memorabilem Casum Febris putridæ exan-
thematicæ juncta cum singulari Pituitam vitream vocant e penu
Præceptoris practico depromptum adnectere.

„ Fœmina quædam 40 circiter annorum ex aliquo tempore multis afflicta fuit inju-
„ riis atque ut est taciturna et meticulosa, captam ex iis indignationem imo sub pectore conde-
„ bat, ac memores fovebat iras. Æstate anni 1773 multa biliosa forte evomuit die 16to
„ novembris laxans quoddam infusum assumsit frequenter ipsi alvum movens. Postero die ve-
„ hemens horror invasit ægram ab hora 10ta vespertina ad nonam usque perdurans, tum
„ calor toto corpore accendi cœpit maximam vim ab hora ista nona usque ad 12 mam nocturnam
„ exserens. Jam vires aliquantulum labebantur, caput artuumque articuli dolebant, hypochon-
„ driis etiam et ossis sacri regioni dolor aliquis inhæsit, et præcordia ex spasticis laborabant an-
„ gustiis. Ea symptomata die 18vo Novembr. per vices rediere: die 19no ego de Venæsectio-
„ ne consultus sum. Scire autem convenit, sanguine admodum abundanti fœminæ novissime
„ jam parcius fluxisse menstrua, qua propter permisi sanguinis missionem, licet alias minime
„ facilis essem ad sanguinis profusiones in hujusmodi febribus; protectum sanguinem parum
„ seri exhibuisse, et cruori lividam crustam esse innatam, mihi denunciatum est. Die 20mo
„ post inquietam noctem consueta febrilis invasio vespertinis horis rediit. Quum emetica
„ abhorreret jam pridie propinatum est laxans sensim capiendum, idque bene alvum duxit
„ et aliquot vermes movit. Die vigesimo primo ægrotam conveni, ea inprimis vehemen-
„ tem in occipite dolorem accusavit, brachiorum articulos adhucdum dolor tenuit, pulsus
„ parvus fuit et celeriusculus. In pectore collo et brachiis rubræ hinc inde petechiæ appa-
„ rebant maculis istis a pulicum morsibus exortis, consimiles. Circa præcordia angustiæ
„ hærebant, et abdomen multis turgebat flatibus. Cum autem hodie ægrota nullo remoto
„ medicamine biliosa evomuit, eam etiam atque etiam rogavi velit demum periclitatæ
„ vitæ suæ melius consulere et implacabile adhuc in vomitoria deponere odium.
„ Illa ægre obtemperans devoravit tandem emeticum quod multum biliosæ saburræ excussit;
„ Nox parum attulit somni; Die 22do versus meridiem et serius horrores subinde in-
„ cidebant, quos Calor insequebatur capitis dolorem revocans. Nunc corpus petechiis sca-
„ tebat, et crura stupor quidam tenebat; Die 23tio mihi relatum est, noctem fere
„ omni somno orbam fuisse, dein hoc mane parum cruoris e naribus stillasse. Post meri-
„ diem fœminam contra morem suum loquacem inveni, facies intense rubebat, pulsus parvus erat
„ et celer, caput denuo subitus invadebat dolor, et totum corpus aliquoties repetitis quatie-
„ batur convulsionibus. Vesperi utrique pedi vesicans emplastrum admotum est; Nox
„ bona neque prorsus insomnis transacta. Die 24to calorem inveni modicum, pulsum parvum
„ et frequentem, oculi turbidi erant ac paullum inflammati, sermo paratus, capitis dolor exi-
„ guus, et auditus aurium susurru ex parte impeditus. Fauces tenax mucus obsidebat, crebri
„ screatus necessitatem faciens. Igitur syringæ ope in fauces injectiones fiebant, quibus multi

nimi exiguum fuit. Stricta alvus clysmate ducebatur. Post solutam alvum meliuscula ægrota, somno tamen per noctem orba. Die XXV.to remittebant et calor et flatulentia, ac ulcera cantharidibus excitata parum suppurabant. Die XXVI.to lingua purior, tussis rara, sanguinis e naribus profluvium: orta quoque est levior quædam Dysuria, quam sæpe in lotii olei tepidi et superdata pubis regioni multum mitigavit. Mucus fauces lacessens nocturnam turbavit quietem et crebras oris collutiones exegit. Die 27.mo Calor satis mitis, faucium molestia nondum dispulsa, mictio difficilis, nox insomnis, alvus magis soluta, fæces liquidæ, et aliquoties cum tenesmo elisæ. Mane diei 28.vi novum apparebat symptoma, siquidem ægrota de ingenti frigore in Ventriculo ex intervallis querebatur. Post meridiem ipse adivi, superat tepide ægra, solo in ventriculo sensus frigoris. Cataplasmata emollientia superdata abdomini minuebant frigus illud, sed excitabant sanguinis ad Caput impetum, fluxumque cruoris e naribus, quare omitti debuerunt. Tum vero et abdominales spasmi presto erant, et anxietates præcordiorum suspiria inducentes. Deglutita cum sono in ventriculum descendebant, perinde ac in vacuum quoddam Vas delaberentur. Loquela balbuties, pulsus pomeridianis horis parvus, at minus celer quam vesperi, mictio primo difficilis postea minus impedita; nox una ex optimis. Die 29.no et nocte insequente morbus mitiorem indolem retinebat. At die 30.mo omnia in pejus ruebant, namque ægrota balbutie et ingesta moleste deglutire cœpit, brachia sæpe tremebant, fauces importuna titillatione lacessitæ a decorato quasi pipere urebantur. Subinde fœmina in breves incidebat somnos, ac interdum a frigida aura sese afflari existimabat. Post meridiem sudor erupit primo exiguus dein vesperascente jam die largior. Querimoniæ de magni frigoris sensu in ventriculo iterum movebantur. Simul et flatus in Ventriculo obmurmurarunt. Alvus tarda fuit. Mane diei 1.mi Decembr. ubi de frigore in Ventriculo sit etiam de frigoris sensu in sinistro brachio sinistroque pede querela erant, neque tamen pes aut brachium ad tactum frigebant, corpus tepido sudore irrorabatur, artuumque crebra formicatio leverque convulsivi motus infestabant. Ipse ego hodie in collo et circa Claviculas ægrotæ albas miliares papulas conspexi. Nunc sopor in deglutiendo imminutus somnolenta ægra continue in dorso jacuit, palpebris per somnum haud penitus coeuntibus. Die 2do Dec. totam noctem æque bonus dies insequebatur, cutis assiduo sudore, pedumque ulcera bono pure madebant, nox satis commoda. Die 3io ipse vidi ægrotam; sudor tepidus et fœtens, alvus facilis, sermo minus impeditus. Cum hoc vero etiam hac nocte sensus istius frigoris molestias fecit. Die 4to fœtidi sudores ubertim profluebant. Vespere ad ægrotam veni, auditus facilior videbatur, pulsus sub initio parvus et tardus erat, postea cum pauco celer fiebat. Nocturna quies ob incidentem tussim aliquoties turbata. Die 5to demum vera sensus frigoris caussa in conspectum prodiit, siquidem hoc mane magna copia glutinosa pituitæ per iteratos vomitus ejiciebatur. Erat ea fœtens, ex viridi flava, gelatinæ instar tremula, et frigida ad tactum. Nunc præcordiis multum levaminis accidit, neque unquam internum rediit abdominis frigus. Die 6to sudor modicus, tussis mitior, somnus parvus, appetitus exiguus, petechiæ fere nullæ. Die 7mo tussis tantum non desiit, viribus ita auctis ut ægrota per dimidiam horam extra lectum esse possit: nox placida. Die 8vo ipse vidi ægrotam, pulsus fuit moderatus, sudor tepidus, tussis rara, miliares pustulæ evanidæ. Febris magnas remissiones præstans, etiam ipsa sua exacerbatione mitior; fauces doluere, et ingesta difficultate per gulam descenderunt. Decoctum Salviæ per propinquum in fauces injici jubebam. Ob febris quoque mitiorem indolem aliquid Vini multa aqua diluti permiseram. Cum alvus impedita esset, Clysma ex floribus Chamomillæ vulgaris in aqua coctis additis sale communi et melle adhibendum erat. Die IX.no ob frequentes ructus et fœtentem oris habitum laxans remedium porrigebatur; quoniam vero medicamenti effectus justo tardior erat, alvus clysmate ducebatur. Die Xmo soluta satis alvo calor deferbuit. Dispulso per Dei gratiam tam ancipitis aleæ morbo, viribusque inter multum somnum, et magnam ad varias epulas cupiditatem, sensim succrescentibus lætus demum ad valetudinem sanitas fuit recursus. Decoctum Chinatum cum Rheo et salibus basin curationis constituit.

---

§ 31.

Quum itaque bina morbi genera, quorum nonnisi extremos caracteres delineandos mihi sumsi, fugaci oculo percurramus, quoad essentiam discrepare invenimus. Summa subest caussarum efficientium, summa primordiorum, decursus, symptomatum, exituumque diversitas, summam obtinet in Methodo medendi discrimen. Quæ enim adversus primum efficacissimum præstat antidoton, Venæ sectio, vinus nocentissimi vices gerit in secundo; qui Phlogosin summo gradu exacuerent Vitrioli spiritus et cortex peruvianus, adversus Putredinem prodigia edunt.

Sed tantum abest ut Morbus alter alteri advertitur, ut potius in perniciem generis humani amicissime componantur, ex quo damnoso connubio

tertium prosilit Morbi Monstrum, Febrem biliosam inflammatoriam appellant.

§ 32.

Febris biliosa inflammatoria, ~~cujus~~ dum sedes pectus potissimum habeat Pleuritidis biliosae nomen vulgo genere consuevit. Medium quoddam tenet inter binas antecedentes, ita ut inflammatorium principium putridum exhibeat, putridum contra inflammatorium infringat. Praeterea anni tempora, tempestatesque sequitur. Quo propius ab hyeme distat, eo luculentius Phlogosis praevalet quo propius aestati accedit, eo latius putredo dominium protendit ut sub medio Cane in veram putridam degeneret, at sub ~~rigidissimo~~ frigore hyberno putridum genium plane exuat, et cum rigore Ardentis simplicis invadat. Id quidem jam Divinus annuit Senex quum pronunciasset, aestivos morbos hyemem succedentem solvere, hyemales aestatem succedaneam transmutare. (S) Idem mihi justissima experientia Archiatri D. Conshruch quae tanta est, ut universum genium morbi regnantis complectatur, et pro mensura Epidemiae regnantis accipi possit, abunde testatur.

(S) Vid. Hipp. de Morbis popular. Lib. III. Aegr. XVI.

§. 33.

Fortum quidem Febrium inflammatoriae biliosarum est dominium, ut vix nec nisi sub torridis Zonis, ac inter rusticam gentem, cui prae omni mortalium genere firmioris Organismi, ac illaesae sanitatis praerogativa concessa esse videtur. Simplicis ardentis vestigium se sibi offerat, nec Veteres ipsi (+) Hippocrates, Aretaeus, Alexander et Aurelianus nonnisi Pleuritides biliosas nobis tradiderunt, ac symptomata gastrica ad essentiam Inflammationis censuerunt, ut nec ullam ipsius exemplum in urbe Mutoardiae se offendisse, Medicus toties depraedicatus in Praelectionibus suis publicis saepe numero fateri coactus fuerit. Mollities quidem atque Luxuria quae Urbes populosas jam dudum suo subjecere imperio, et jam jam in ipsa Rura, pestilentialis instar contagii, prosperare incipiunt, fracto robore primaevo virorum, ad Biliosos morbos in corpora labefactata invitant, quo efficitur ut qualescunque Morbi biliosum quid induant, et ipsa Inflammatio simplicissima in putridarum Systema luxuriet.

(+) Hippocr. de Morbis. L. I, cap. XI. XV. et locis innumeris.
Aretaeus de Caus. et Sign. Acut. L. I. de Pleuritide.
Alexander Trall. L. VI. C. I. de Pleuritide
Coelius Aurelianus. L. II. C. XIII. de passione pleuritica.

§ 34.

Est quidem Pleuritis biliosa Inflammatoria Febris ardens continua, quæ prævio Algore, succedente Æstu consimili invadit cum præcordiorum angustia, nausea, vomituritionibus, lingua flavo-pituitosa, siti, tussi, respiratione difficili, dolore lateris pungitivo, inflato ventre, alvi fluxu, pulsu duro, citatoque, capitis et membrorum dolore et aliis; ac intra quatuordecim dies ad statum pertingit. Præcurrerat lassitudo spontanea phlegmonoso gravativa, dolores vagi per caput, pectus, abdomen et membra, appetitus dejectus, oris amarities, urina biliosa, fæces liquidæ, flatulentia. Caussæ præcedentes consistunt in combinatione singulari Bilis acrioris et superfluæ cum Plethora vasorum consistunt, quæ Cholerica est temperies. Occasionales a Delictis circa sex res non naturales epidemice commissis repetendæ. Quæri posset, an morbus biliosus Inflammationem demum tanquam Symptoma adsciscat, aut potius Inflammatorius Bilem ex consensu tandem concitet. Priori sententiæ complura favere videntur. Docet scilicet observatio, Bilis turgidæ symptomata agmen ducere, ii quæ inflammatoriæ demum incurrant. Eadem docet gastrica Symptomata, jam dudum suppressa Phlogosi, superesse, ut inflammatio nonnisi intercurrens Symptoma videatur. Quidquid sit, ad Pleuritidem inflammatoriam biliosam hæc tria potissimum concurrunt. 1mo Bilis commota. IIdo Plethora. IIItio Sanguis phlogisticus. Quum enim acre Bilis irritamentum ad sanguinem delatum vasa sanguinea turgida ultra modum exagitet, sanguis vero spissus jam per se ad Stasin pronior viscositatem adhuc ob immistam bilem mucosam contraxerit, non potest non ipsi exæstuato in ultimis arteriolis impedimentum obversari, quod eadem lege, qua inflammationes simplices progenerit, et biliosis ansam præbet (u)

(u) Egregie id Cous sua loquendi ratione: „Pleuritis oritur, „quum cumulatæ et validæ potiones admodum conciperint, a vino enim percalescit totum corpus, ac humectatur; potissimum vero bilis et pituita percalescit ac humectatur. „Quum igitur his commotis ac humectatis temulentum sive sobrium rigore corripi contingit, quippe quod latus corporis præcipue natura carne nudum sit, neque sit quicquam intus quod ipsi renitatur sed vacuum sit, maxime rigorem sentit. Quumque riguerit tum caro quæ est in latere, tum venulæ contrahuntur et convelluntur; „et quantum in ipsa carne aut in ejus venulis bilis inest ac pituitæ, id magna ex parte, aut totum intro ad caliditatem propulsum carne extra condensata secernitur „et ad latus impingitur, doloremque vehementem excitat et percalescit, propterque „calorem ad se ex proximis venis et carnibus pituitam & bilem trahit." Hipp. de Morbis Libr. I. C. XV.

§ 35.

Plenitudis e bilioso inflammatoria decursus ad Ilia quibus constat principia compositus observatur. Falluntur, qui regularem inflammatorium Rhythmum in morbo expectant quem Gastricae turbae confundunt, siquidem hic non stati Criseos termini servantur quales admirabamur in simplici phlogosi. Alvus plerumque fluxa, urina bile mucoque impregnata, immaturi sudores. Tussis noctu praesertim exorians. Sputa exscreata cruenta principio, biliosa mucosa, quae successu temporis purulenta evadunt, pessimo praesagio dum sistuntur. Insimul vagi spasmi per Corpus vagantur ut membra distendantur et mox convellantur. Pulsus exacerbationibus adstrictus contractus tangitur et durus, plenus nonnunquam, interdum gracilis; Internam Angustiae praecordiorum ac pectoris magis urere, homo jactari, pervigilia, somnus deliriis turbulentus insomniis; Caput tussis ac Vomituum insultibus dolorose concussum. Noctes gravissimae. Generatim vero notandum, omnes Febres quae biliosum quid in consortio habent luculentiores exhibere remissiones; ac Ardentes simpliciores quae continenter fere i- sepiantur.

§ 36

Morbo ad Statum provoluto aut mors incidit aut Crises succedunt. Mors quidem insequitur, quum evanido dolore discruciante, spiratio gravior fiat, et quietior, et imus pulmo strepat, et membra rigeant, et pulsus minimus sapit, et facies Hippocratica conspiciendam se praebeat. Sin vero remittentibus spasmis atque dolore, mente sibi constante, alvus cocta dejiciat, Urina sedimentum quoddam praecipitet, sudores critici emanent, si sputa cocta succedant, spiritus facilius ducatur, Venter molescat, Praecordia laxantur, pulsus liberius fluctuet, Somnus reficiat, facies clarescat, uno verbo si jam supra memoratorum signorum salubrium unum alterumve appareant, in vado rem esse praesagiemus. Nonnunquam Critica ad cutem efflorescunt, nonnunquam spontaneis natura abscessibus sese exonerat. Sed nonnunquam in Organa nobiliora labes decumbit, hecticam febrem adsciscens accersens. Interdum Metastases ad Nervos contingunt, longo Syrmate materialium Suppuratione demum exhauriendae.

§ 37

Jam fugitivus morbi adspectus sufficienter nos edocet duplicem morbum duplicibus armis esse debellandum, methodo scilicet antiphlogistica cum Evacuante et antiseptica combinata. Hinc Sanguinis missiones (u), Emetica, Cathartica, refrigerantia, resolventia, et revulsoria. Cavendum vero ne violentiores Vomitus Haemoptoen trahant, cum pulmo adeo magna vi sanguinis obsessus sit, nec nisi tyrannus hominem sine urgente caussa per Vomitus hujusmodi

(u) Sanguis, sub hoc morbo missus, Crustam refert flavam biliosam quin interdum viridiusculam, quam ipse observavi. Humor dissolutus.

dissimulabil. Prudentis certe est medici cavere ne occidisse videatur quem servare non poterat. Vesicantia duo in chronic praecedentibus morbis indicatissima fuerint, quidni in hoc, qui ex istis confluit? Sane ex Praeceptoris mei testimonio mira etiam hoc morbo praestiterant. Diaeta abhorreat a Carne et Vino, vegetabilibus acquiescat.

§ 38.

Nolo praeterire Inflammationes putridas gangraenosas aut epidemice grassantes, aut contagiose insidiantes, raro sporadice invadentes, jam sub Hemitritidis, jam Anginae, Hepatitidis, (a) Gastritidisve specie saevientes, pessimi moris, acutissimique decursus, quarum larga messis est in Annalibus Observatorum. Ipsa ut plurimum Dira Pestis, siquidem Ariscis fides et Sydenhamo (*) harum censui annumeranda, quae etiam de causa in tot devia duxit Kemalrakium aliosque qui funesto errore Venaesectione aggressi sunt. Quin Variolae, Morbilli, Febris Scarlatina, urticata, purpura rubra, Petechiae etc, nil certe aliud sunt,

2) (*) Sydenh. de Peste Londinensi.
1) (a) Brendel. de Hemitritaeo.

quam Febres inflammatorio-miasmaticae, aut inflammatorio-putridae. Docuerunt enim Cadaverum inspectiones, non solam Cutem, sed totum tractum intestinorum, Hepar, Lien, Omentum, Mesenterium, qui Pulmones, pericardium, et Musculorum Interstitia maculas gangraenosas concepisse, ut ex innumeris inflammatoriis. Inflammatoria febris accensa fuerit, quae vero ob citum inflammati sanguinis computrescentiam cito in gangraenam abscesserat. Id ipsum fatale inflammationis cum putredine connubium malignitatem harum febrium praecipue constituit, dum Indicationes quasi collidant et quae uni malo infringendo conducerent, in pejus alterum vertant. Quid quaeso artium saluberrimae in Chorbis relinquitur in quibus non agendo negligit, agendo depravat?

